

RAVISANT női karok és arczokról való szőreltávolító szer, orvosilag ajánlva. Azonnali eredmény, garantált ártalmatlanság. Egyszerű kezelés.

KEBEL-KRÉM, ARCZFEHÉRÍTŐ-KRÉM
Diszkrét szétkölés:
BOTÁR REGINA, Bpest, Erzsébet-körút 34.

ÓRÁK
kiváló pontosságú szabályozva 10 évi járási mellett.

ÉKSZEREK
élváltak és fűzős kivitelben.

EVŐESZKÖZÖK
ezüst és alpaccaöntetből.

EZÜSTNEMŰEK
és
DISZTÁRGYAK
szigorúan szabott jutányos áron készpénz és előnyös részletfizetéssel feladható munkák beszerzésükéig.

BRAUSWETTER JÁNOS
CHRONOMETER és MŰRÁSNAL
Alapítvány **SZEGED**. Számos kiállítások díjazottja.

Alapítva 1810-ben. **Haltenberger Béla Kassa**
ruhafestés, vegytisztítás, gallértisztítás.
A GYÁR TELJES ÜZEMBEN VAN.
Gyász esetében ruhafestés feketére és egyenruhák tisztítása soronkivül.

Magyar Törvények, a Franklin-Társulat zsebkönyvében megjelent

AZ ÚJ EGYENES ADÓTÖRVÉNYEK

Jövedelemadó. Vagyonadó. Nyilvános számadásra kötelezett vállalatok kereseti adója. Hadinyereségadó. III. oszt. kereseti adó.

Készítők:
RÓTH PÁL dr.
bp. m. kir. adófelügyelői a.-titkár
és
TÉRFY GYULA dr.
miniszteri tanácsos.

Ára kötve 12 korona.

Kapható minden könyvkereskedésben.

LAKATOS LÁSZLÓ új könyve:

KÉT REGÉNY
(Rúth könyve. Julie)

A szerelem kínjai és gyönyörei két művészi képbe foglalva.

Ára 5 korona.

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA.

Kapható minden könyvkereskedésben.

Margit-Crème

a főrangú hölgyek kedvenc szépítő szere, az egész világon el van terjedve. Pírátlan hatása szerencsés összehatásban rejlik, a bőr azonnal felveszi és kiváló hatása már pár óra lefolyása alatt észlelhető. Mivel a Margit-crémét utánozzák és hamisítják, tessék eredeti védjeggyel ellátott dobozt elfogadni, mert csak ilyen készítményért vállal a készítő mindennemű felelősséget. A Margit-crème ártalmatlan, zsírtalan vegytiszta készítmény, amely a külföldön nagy felhajtást keltett. Ára kis tégely 2 K, nagy tégely 4 K.

Margit-szappan 3—kor. Margit-powder 1-50 kor.
Gyártja Földes Kelemen laboratoriuma Aradon.
Kapható minden gyógyszertárban, illatszertárban és droggáztelekben.

MOLNÁR FERENCZ ÚJ KÖNYVE:

AZ ÓRIÁS
ÉS EGYÉB
ELBESZÉLÉSEK

Ára 5 korona

A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA.

KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSben.

MOLNÁR FERENCZ ÚJ KÖNYVE:

ISMERŐSÖK
FELJEGYZÉSEK KRÓNIKÁK

Naplószerű feljegyzések ismerősökről: nagyevűekről, névtelenekről — kortársokról.

Ára 5 korona.

A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA.
KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSben.

LOHR MÁRIA (KRONFUSZ)
A főváros első és legnépszerűbb csipke-tisztító, vegytisztító és kelmeftető gyári intézete.

Gyár és **VIII. Baross-u. 85.**
Fiókok: II, Fő-u. 27, IV, Eski-u. 6, Kosz-komló-u. 14, V, Harmad-u. 4, VI, Teréz-krt 39, Andrássy-ut 16, VIII, József-krt 2. Telefon: 162a. 2-37

HANGLEMEZEKET
lejátézott vagy töröttet újakra cserél vagy készpénzért is vesz

WÄGNER „Hangszer - Király”
BUDAPEST,
VIII., József-körút 15. szám. — Telefon.

VISZKETEG,
izzadás, napégés, bőrhámítás, rüh és sömör, bőrbaj, fekély daganat és sebek ellen biztos és gyors hatású szer a **Boróka-kenőcs.**

GERŐ SÁNDOR gyógyszerésznél, Nagykőrös 96
Budapest részére kapható Tótykó-főszed, Király-utca 12. Védjéki megrendelés cím: Gerő Sándor gyógyszerész, Nagykőrös.

IBSEN
KLASSZIKUS DRÁMAI KÖLTEMÉNYE:

PEER GYNT
FORDITOTTA
SEBESTYÉN KÁROLY

Megjelent a MAGYAR KÖNYVTÁR-ban (871—874. szám.)

Ára 1 kor. 44 fillér.

KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSben.

TANKÖNYVEK
ISKOLAI SEGÉDKÖNYVEK
leggyorsabban beszerezhetők

LAMPEL R. (Wodianer F. és Fiai)
könyvkereskedésében
(Budapest, VI., Andrássy-út 21. sz. alatt),
ahol az ország minden részében használt tankönyvek raktáron vannak

Kel hívjuk még a figyelmet a cég jól felszerelt tanszerraktárára is, mely mellett kiegészíti a több mint egy évszázad óta fennálló elsőrangú könyvkereskedést.

Megrendelések a szokásos feltételek mellett gyorsan és pontosan lesznek elintézve.

Reméljük, hogy a n. é. közönség, mely a céget eddig is kitüntette osztatlan bizalmával, ezúttal is fel fogja keresni rendeléseivel, a cég pedig hagyományos elvétel és lelkiismeretes kiszolgálás által oda fog hatni, hogy a bizalmat iránta mindenképpen fokozza.

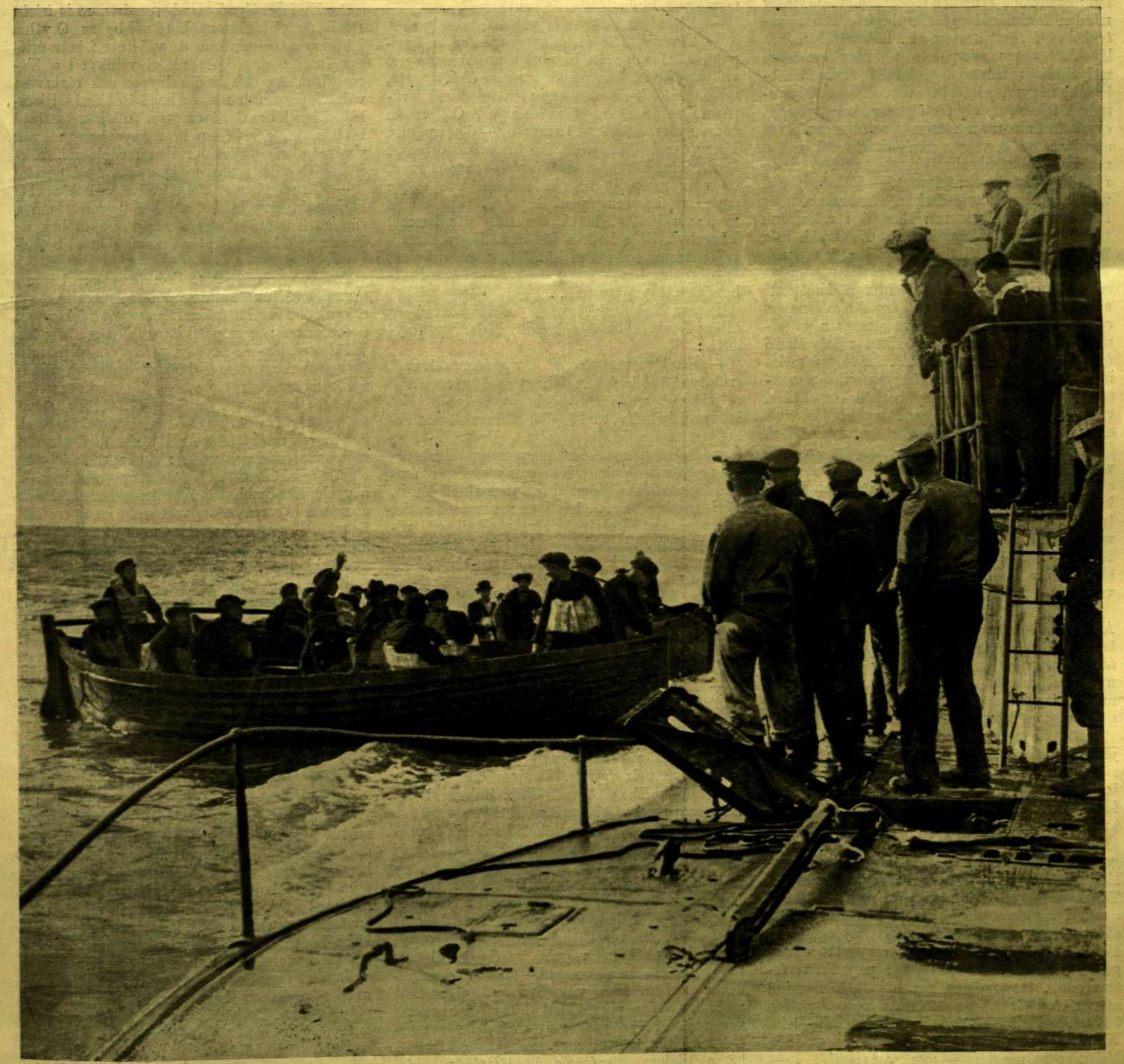
VASÁRNAPI UJSÁG

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.
BUDAPEST, SZEPTEMBER 30.

39. SZ. 1917. (64. ÉVFOLYAM.)

Szerkesztési iroda: IV. Vármegye-utca 11. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.
Egyes szám ára 50 fillér.
Előfizetési feltételek: Egészévre — 24 korona. Félévre — 12 korona. Negyedévenként 1 koronával több. Negyedévre — 6 korona.

A «Világkrónika»-val együtt négyedévenként 1 koronával több.
Külföldi előfizetésekre a postálag meg-határozott viteldíj is eszotolandó.

A «Parkgate» nevű elűlyesztett angol hajó legénységének megmentése. «Buda» felvétele.

A TENGHERALATTJÁRÓ HARCZ. — AZ «U 35» NÉMET TENGHERALATTJÁRÓRÓL, A MELY A FÖLDKÖZI TENGHEREN 28 NAP ALATT 80,000 TONNÁT SÜLYESZTETT EL.

AZ AMAZONKIRÁLYNŐ.

REGÉNY. — IRTA PEKÁR GYULA.

(Folytatás.)

— Nem igaz! — szisszent Orythia — ép fordítva, de úgy, hogy én leszek Első s Molpadiá egyáltalán nem lesz királynő, még Második se!
— Hogy-hogy?
— Hát úgy, hogy mikor Antioptét már le-tették, Molpadiá ellen egyszerűen szüzességi fogadalmát fogjuk érvényesíteni. Biztos fegy-ver, mely által egy csapásra mindkettőtől, a Marpesia egész izgága, hatalmaskodó fajzatától megszabadulunk...

— És akkor...?
— És akkor, drága Menythiám, rajtad, a következő ágon a sor...
— Helyes! De Melanippe...?
— Hahaha... ő, a sohasé ölé? Szót se, egy szó mint száz: én leszek Első s te a Második Királynő! Csitt, csak most vigyázz...

Hódolva tértek ki a kőbikától leszökkenő Antiope elől s némán követték őt az egykori assyr város szűk utcáinak a magas, sötét falai közt. Papi és vezéri paloták sorakoztak, de valamennyit nyomasztóan nyugozta le a Hold-templomának a rengeteg ziggurath-gulája, mely minden fordulónál egyre emberfeletti méretekkel sötételt a szem elé. Látszólag már a lépcsőzetes piramis-palota rézsütös emeletei, melyeknek szöszöcsök téglafalai egyre kisebb-bődőbb négyszögek tört esarvonalában kanyarodtak felfelé, de oly fortélyosan, hogy minden egyes forduló után más-más színben villogott az új négyszög, vagyis az új emelet falának a zománca. S az új színnel persze mindannyiszor új szörnyállatok jelentek meg, — jártak, ijesztő méltósággal sétáltak ezek a zománcon s ez az ő végnélküli, szemzibbasztó sorakozásuk tarkította oly fantasztikusra a Ziggurath már fakuló emeleteit. Minden új emeletnek megvolt a maga külön planétaszíne s az ez szín mezéjében sétáló csodalény, mely pontosan ismétlődő s egymást sűrűn követő példányokban fenséges egyhangúsággal léptetett tova a maga négy fal-sávján, a míg csak az ótődiken a következő új szörnny fel nem váltotta... Az eléggé széles út végső végéig a zománcezsrörnyek oldalán vezetett fel a Hold-templom hetedik emeletére, vagyis a Ziggurath tetejére. Kényelmes út volt ez, lépcsőtlen s alig érezhetően, menedékes, olyanmire, hogy a papnők többnyire lovaktól vont kétékerű kocsiikat járták: a lovak színe a hold negyedei szerint eléggé szabadon változhatott, csak ép újholdkor kellett fekete, teliholdkor pedig fehér lovat fogni az ezüst-teretű szent szekérbe. Persze most a nagybeteg Marpesiára való tekintettel e dübörgő járművek elmaradtak s helyettük könnyű hordszékű várokozók a felségekre és fenségekre...

— Ne siess úgy! — tartóztatta Orythia Antioptét, — nem bírok... — Még nyugótt s tettében lihegett is hozzá, közben azonban ármányosan pislantgatott a mögötte járó Menythiára, mintha azt akarta volna mondani neki: eh, hadd érjen rá Molpadiá annak a makaes, vén Marpesiának a meggyőzésére!

Antiope türelmetlenül tekintett fel. A távlat játéka látszott, hogy közeledtek már: a házak közötti résekben át lassankint szűkülni, torlódni, sőt tűnezni kezdtek a ziggurath felső emeletei, — a legfelsőbbön levő aranykupolából már mi sem látszott... viszont az alsóbb emeletek tömegei csak annál rengeteg-gel, szélesedtek és magasodtak tagolódó díszességükben. Már hallatszott a Szent Terezen gyülekező tömeg zsongása; mire azonban e térre, vagyis a tengerpartra kiérték (éjszaki oldalával a vízben állva itt tornyosodott a Holdtemplom gulája), akkora egyszerűen elhallgatott a sokaság minden nesze: papnők, vezér-amazonok, testőrök s egyéb előkelők mind némán nyitottak utat s nem volt egyetlen üdvözölő éljenjük a diadalmasan hazatérő Első Királynő ünneplésére. Antiope meg-megállt s Melanippére nézett, — «nem amazon»... — sügüstök körülötte. Csak a Ziggurath-kapu

előtt sorfalat álló külföldi férfi-követségek hajoltak mélyen s üdvözölték lelkesen Antioptét. Ő szórakozottan mustrálta e követnépséget, — ahá, persze, a rókafejú, bceskoros vén gargar királyocská áll a sor élén! ezek mind nász-küldöttségek, az ő jövő tavaszi Adonis-éjszakájára jönnek neki, Antioptének, völégényt fel-ajánlani. Az ősi szokáshoz képest Adonis halála-kor, a hulló levelekkel érkeznek s bekötött szemmel vezetik át őket Themiskyrán ide a Szent Városba, a hol szorosan elkülönítve a döntőség vendégfogot élveznek. Beh sokan vannak! legalább is húsz követség s legkevésbé húsz küldött mindenikben... Melanippe előbbre bűjt Antioptéhez. Láttá kedvetlenségét, hát valami jóelőzvel akarta vidítani:

— No nem látott még nászra ennyi követséget Themiskyra! Búszke lehetsz, Antiope, nincs, nem volt amazonkirálynő, a kinek első Adonis-éjjére ennyi völégény jelentkezett volna.
— Bánom is én!
— Sohasé kicsinyeld, ez neked magadnak, szí mélyed hírének, dícsőségének szól.
— Eh, akad királynőre pályázó mindig elég.
— Tévedsz. Hát dédnagynénénk, az az Euripyle, a ki vitéz és hatalmas amazonkirálynő volt s szégyében mégis a maga életét vette, midőn Adonis-nászára egyetlen fejedelmi férfi-barom se jelentkezett völégényül? Ott az én édes anyám, a feleség Lampeto, — ő az apámat bizony csak két jelölt közül választotta... Igen, jönnek rendszerint úgy hármán-négyen, de nem mint itt nálad... hadd lám csak: egyszerre huszonegyen! És lásd, nem unják el a várakozást, hetek óta mily türelemmel lebzselnek itt s lesik a jöttöt. Hogy bámulnak! Az az egyiptomi küldöttség ott művészt is hozott magával, — ép téged rajzolt le a kezében tartott papyrusra...
Lassan haladtak tova a sokféle arczú és öltönyű cifra követségek előtt. Melanippe folytatta:

— E sok prémes süveg... vigyázz, ezek vad, emberevő kolchisiak, valahogy az ő herezegüket ne válaszd, mert csak közben még beléd talál harapni, hahaha... Mellőzd a durva kromnic-keket is, sőt a khetá királyfit, Dudhaliát, se fogadd el, őt persze azért ne, mert ép ellenkezőleg nagyon is elpuhult, kisasszonyos, sőt anyám-asszonyos. Ohó a sidiak itt vannak ezidén is, várj, megkérdelem... hát igen: nemesak a fia, maga az apa, Lulyia király is ajánlkozik völégényedül! Választhatasz kettejük közül... Aztán itt vannak — erre búszke lehetsz! — a gógos babyloniak is, látod-e? már messziről mutogatják jelöltjüknek, Nebo-Pal-Uzur herezegnek smaragdba vésett s arannyal kivakolt arczképét, no, tetszik-e?

Antiope unottan fordult el. A herezegő bölintott:
— Hát abban igazad van: nem nagyon szabad az arczképeknek hinni, sőt mentől drágább formában kínálják őket, annál kevésbé! Mind csalnak... Mentől fiatalosabbnak mutatkozik a jelölt, bizony annál vénségesebb, — oh én is megjártam már így... De menjünk tovább. Itt vannak Elram, Alvad, Illib, Shinar, Beth-Ammon, Kypirus, Kappadokia követségei, — s ott ama fekete aethiopok Tehrak királyukat ajánlják; rézpajzsos az arczképe, látod-e, hogy emelik, mutogatják? Nos, tetszik-e, kell-e? Vagy inkább tán az ashdodi küldöttség herezege, Mitinti, nyeri meg a tetszésedet? Várj... tudod-e, mit hallok ép? Mitinti nem küldött se festett, se vésett, se faragott arczképet, hanem ábruhában, vagyis testőrnök öltözve maga jött el a küldöttséggel, — ott áll, a negyedik a sorban, az a villogó szemű, szénfekete szakállas, réznapocsakkal kivert bőrpánczéval van rajta... no nézz már rá legalább, megérdemli, hisz nagyon szerelmesnek kell lennie, ha a tilalom ellenére a küldöttségével ide-merészkedett... No, mi az, ő se kell? Válo-

tós vagy; ám csak tovább... Itt látom a szokott phryg. paphlagon s thrák küldöttségeget, aztán végül...

Antiope hirtelen megállt. Ágaskodva meredt az utolsó küldöttségre s hangja remegett kissé:
— Kik ezek?... Oly ösmerős ez a sisakforma. Melanippe ránézett. Elértette:
— Eltaláltad: valóban hasonlítanak kissé a hellén-sisakokhoz. De tévedsz, azért mégse azok.

— Nem athéniek?!...
— Nem. Ez nyilván a trójai követség...
Kedvetlen hang:
— Ah... úgy?
— Várj, mindjárt megtudom tőlük.
— Hagyjad. Már úgyse érdekel...

Antiope tovább sietett, de a herezegő hamar utólrte:
— Igen, csakugyan trójaiak. Az ifjú Priamus királyfit jöttek ajánlani völégényedül. Tudod, azt, a kit Omphale mögött látnunk az ephesusi körmenetben. Emlékszel rá?... Tetszik?

Az Első Királynő azonban már nem is felelt. Beült az elefántos hordszékbe az Orythia jobbára s az erős inu, de vakított fekete óriások futólépésben indultak el velük fel a Ziggurathra. Az elől futó rabszolgának rézkarika volt a lapos orrában s az e karikáról lógó szíjacs-kát a legelől szaladó amazon fullajtár tartotta kézben, hogy kellokép kormányozhassa: a vak vivőket a gulasarkok hirtelen fordulónál. Kérdésére Orythia sietve magyarázta Antioptének:
— Oh nagybeteg feleség anyád. Összes sebei kiújulnak. Egy hold óta lakik már itt fenn a ziggurath tetején szoros négyeszköztben az istenséggel. Egész nap az aranyzoborral beszélget...

Antiope felsóhajtott. Szórakozottan bámult a mellettük tovatűnő téglafalra. Az első, vagyis a legalsóbb emelet falának ragyogóan fehér volt a zománca; a nap síkja volt ez s a naptűz jelű oroszlán- és saslábú, pikkelyes sárgatestű és kettősen szarvazott kigyófejű sirrush-sárcák-nyok nyargaltak rajta, — magasra emelték egir-tabs hegyű, vagyis skorpiófullánkös farkukat és tüzet fújtak. Ijesztő majesztással futottak e szörnyek mellettük s Antioptének úgy tetszett, hiába versenyeznek velük: a sirrushok folyton eléjük tolnakodnak, rohanna szaporodnak s ők a gyaloghintójukkal örökké lemaradnak. Pláne a második sarok után volt erős ez a családka látszat... a vak feketék ugyanis hirtelen meg-álltak a gulafal közepén s a tovarohanó sárcák-nyok ekkor mintha vad vágtaival hagyták volna ott őket... Börtönzeiben rácsozott ajtó sötét-lett itt az emelet fehér zománcafalában; a rács mögött egy magas, csillagos süvegű khal-daeai mágus hajlongott: «Hold királynő! a pusztító tűz férfi ura, a legyőzött rab Nap hódol az élet szülő nedvesség ürnője, a diadalmas Hold előtt!...» A királynő bölintottak, azzal tovább! még két sarok s a zománca fehérről egyszerre villogó feketére vált; ez volt a második emelet s ennek falán vörös oroszlán-testű s kékes sasfejű griff-szörnyek kezdtek versenyt futni az elefántoson gyaloghintóval. S a második sarok után a falsíkban ismét ajtó következett s ennek rácsa mögött megint megszólalt egy hajlongó thágus, egy babylonai rab csillagász, ki társaival együtt tovább névsgálhatta itt az eget, csak ép planétája nevében fejet kellett hajtania a Hold asszonyi minden-hatósága előtt. Szólt e második sík mágusa: «a kis fehér esti csillag s az ő kalmár és jó istenura, Nebo hódolnak...» A harmadik emelet zomán-ca biborvörösben tüzelt s a hogy ennek rab-csillagása mondta, ez «a nagy vörös esti csillag-nak s a bábeli hadistennek, Nergalnak» a pályája volt. Dühöd, nagy fehér bikák szá-guldtak tova a fal biborában... Ezentúl már érezhetően kisebbdedek a ziggurath négy-szö-gei, — a negyedik emelet zománca bűbajos tengerszínben kéklent: «a két hajnalszillaghoz

HUTIER NÉMET TÁBORNOK, A KINER HADSEREGE RIGÁT ELFOGLALTA.

s az ő szerelmes ürnőjéhez Ishtar istenasszony-hoz képest asszonyfejú és keblű, de párduez-testű szép sphynxek sétáltak ez azur emeleten. Hódolt ennek a planétának a mágusa is s két sarokkal odább narancsárga zománcon kezdődött a nagy Sárgának, a bolygók királyának s az ő Merodakh istenurának a síkja. Kék-körmű, fakótestű, vörös sörényes oroszlánok léptettek e pályán tova... Egyszerre aztán ezüstszürkére fakult a zománca, ez volt a hatodik emelet s pályáján döfködő facsart homlok-agyarral két egyszerűak kezdtek vágatva tűzni egymást. Szólt a rács mögöl a hatodik mágus: «az éji nagy Sápadt, a komor Végzetek királya s az ő Ninip istenura hódolnak, király-nők, Hold ürnőöknek!»... Most még az utolsó, a hetedik emeletnek a már egészen kis négy-szöge volt hátra, — aranytól ragyogott e fal zománca s szárnyas ezüst lovaktól vont diadalkocsiján a félhaldal ékes Maha Mai szállt rajta, mint Holdistennő. Ezt azonban már nem látta Antiope; ő előre figyelt, — itt ez utolsó csillagszékem volt többé hódoló mágus rácsajtaja, mely előtt a hordszékvivők megállhattak s késlekedhettek volna: ez már a diadal emelete volt s a Hold szentélye ott fenn a ziggurath-tetőn pompáskodott. A fekete

óriások nagyhegye toppantak fel az elefánt-csont gyaloghintóval.

Tömzsi kőkönnyökkel védett s belül köröskörül kópaddal szegélyezett hatalmas kőnégy-szög szürkült ott ég és föld között a szinte már felhőkkel fátyolos magasban. Mélyen lenn nyüz-gött félkörökbe bástyázott negyedeivel a vá-ro; annál elhagyatottabb volt azonban az egykor virágzó kikötő, — hja, az amazonok nem szerették és nem értették a tengert! E ten-ger messzeségesen kéklent ott lenn észak felé: mint kékfestők butykosából kibuggyant azur festék a végtelenbe látszott ömleni... A földi részek, Chadesia, Lykastos, a hegyek, a majo-rok, ménesek, mint a Gyerek Város gyermek-amazonjainak a kicsi játékszerei mind oly piczire zsugorodtak össze. A kőnégy-szög közepén nem nagy, alig öt babylonai emmatu, vagyis rőf átmérőjű kerek házikó emelkedett, melynek kupolateteje rászegezett aranylapocskáktól volt fényes. Ez volt a szentek szentje; szintén aranylappal szegezett nyílt ajtaján be lehetett látni: a homályban ott ragyogott a főpapnő oroszlánlábú aranynoszolyája s a királyi ajándékok elfogadására szolgáló saslábú aranyasztal. A szent szobor talapzata azonban üres volt. Antiope sietve lépett előre. Az ősi nap, mely arra Sinope iránt már késő délutáni ívében gördült gömbje vörösével a tenger kékje felé, káprázatosan izzott valamin ott a szentély házikója mögött. A kupola alól hordszékben ki-hozott aranyzobor volt ott, az gyúlt, égett, vakított oly sárga tűzben. Életnagyságú alak, e szobor búszkeszép, parancsoló tekintetű, meztelen ülő nő ábrázolt; nagy fülfüggők lógtak alá göndör fürtjei alól, nyakán a szobor aranyába forrasztott drágakövek villogtak mint nyakék s úgy láb- és karperecei, mint láb- és kézgyűrűi sűrűn ragyogtak a safr, smaragd és rubinmopáptól. Homlokabróncsán félhold magasított, ölében a termékenység toboza göm-bölyödött, két keblét pedig szerelmi mozdulattal, kerekedő marokkal tartotta búszke ma-gosra... Mögötte feketéllettek hordozói, — két kiszűrt szemű s kivágott nyelvű szerceesen gubbasztott bárgyú közönyvel a kövön.

■ Ott ül a Hold istennő. Szemben a hanyatló nappal, mintegy farkasszem nézve vele, s az égő sugarak, akárcsak ostromló lángnyilak, tehetetlen pompával törtek kápráztattá az asz-szonyi világerő aranyásán. Lehet, tán ezért is hozták ki ide, azért, hogy az egék kék csata-terén tüzelő ő s ellenségével dacoljon, hisz látszott: menete szerint egyre a nap felé fordították, a nap után igazították a szobrot... vagy lehet, tán azért hagyták ott vele szen-

KORNILOV TÁBORNOK, VOLT OROSZ FŐVEZÉR, A KERENSZKI-KORMÁNY ELLENI LÁZADÁS VEZETŐJE.

télyét, hogy a közvetlen közelben előtte ülő öreg Marpesia társalghasson vele. Mert pályá-zott karral és lábbal, lázasan dideregve, a le-mondott öreg királynő gubbasztott párnái közt a könyöklő kópadján. A Hold főpapnő-nek haldacsás aranypalástja volt rajta (lemon-dása után e legmagasabb vallási tiszttségét vállalta Amazonországnak) s ősz homlokán az istennőhöz hasonló diadém díszlett. Asszót, szikár alak, az egész jelenségben már csak a könyörtelenül kemény, fakó arcz élt, — az ember első percze nem tudta, férfi-e, vagy nő, vagy tán már egyik se? csak a szemé nem esalt, ez beteg vén királyas parancsoló szemé volt. Merően nézett az érkezőkre, de nyilván nem látta őket: minden érzékével, minden gondola-tával halján ülő idősebb leányára, Molpadiára figyelt. Ő, a férfifő se vette észre a jövevénye-ket; poros hadi öltönyében, véres és kitérde-dett csillagos nadrágjában továbbra is molhőn hajolt anyjához s heves taglejtésekkel kísérte rábeszélő szavát. És Marpesia kedvetlenül bár, de már-már helyeslően, beleegyezően bóloga-tott... Végre nagy lassan és reszkette fel-vetette meredt szemét az agg amazon.

(Folytatása következik.)

A MADÁR FIAL*

Öröklé hagyad ránk, hogy énekeljünk,
Ha fáj is most: zengjen a messzeség.
Egy nemzet csügged, ha csügged a lelkünk,
Mert ágyúk tépi portánk födelét.
Rokonok vagyunk a légi madárral,
Ki fészekből viharban is kiszáll
És pörbe kezd az egék haragjával!
Idézünk a dal zengő aranyával:
Tompa Mihály.

A nemzet fáját sok orkán cibálta
S mi gubbasztottunk ágán szótlanul,
De intédd, lásd, még sem veszett kárba,
Mert szívünk rajta most is lángra gyul
S dalolunk sirva és fojtott haraggal,
Jelen vagy a madár fiaiánál
És halkán biztatsz, mint egy égi angyal,
Vagy fölversz minket érezes vészharanggal:
Tompa Mihály.

Csak több bánattal öbröndük hajnalra,
És a szívünk estére keserűbb,
A fekhelyünk fáj s szúr a fejünk alja,
S nem áhítjuk a vigalmat, derűt.
Fjaink tőlünk most oly messze járnak,
Elvágatott velük szép Csaba király
S nagy erdőket vágnak, szent vetést kaszálnak
S az erdők érzének, a kalászkok látnak:
Tompa Mihály.

Ó, ha most látnád e nagy világrengést:
Egy füst a kelet, egy láng a nyugat,
Rég elvesztettük a szelid merengést,
Mert ágyúk tépi zord érczortukat.
S a falvak úgy reszketnek e hazában,
Mint fán a fészkek, ha szél trombitál,
De mi éneklünk, hej, éneklünk e tusákban
Szilaj zengéssel, kemény daczal, bátran:
Tompa Mihály.

S ha két kezünkkel s két karddal csatáznánk,
Akkor sem lennének mostan elegen,
Ránk rontott minden oldalról az ármány,
Egy csillagra, a világyegyetem!
Ezentendők óta egy tűzokosorúban
A magyar, de kitart s rendet csinál!
Ne aggódj, honod a tűzvészben tán túl van
És unokáink nem öröklék diltán:
Tompa Mihály.

Öröklé hagyad ránk, hogy énekeljünk,
Ha fáj is most, ne lágyuljon a dal,
Repüljön hozzád ama más csillagra,
A melyen lelked öröklé!
S vigye a hírt, hogy örömmel és gyászszal
Ünnep van a madár fiaiánál!
Madarak üzennek, madárnak madárral
S idéznek a szó zengő aranyával:
Tompa Mihály.

Peterdi Andor.

* A Petőfi Társaság Tompa-ünnepélyén felolvassa a szerző.

TOMPA MIHÁLY.

— Születése századik évfordulójára. —

A rimaszombati foltozá vargá nyomorúságos kis házában száz esztendővel ezelőtt boldogtalanságra szülte gyermekét a halál felé siető, beteges anyja. A gyermek rendkívüli magasságokra emelkedett környezete fölé, de sok mindenfelé vitt belőle magával pályájára, a mi szörnyű testi-lelki teher maradt egész életére. Betegségre való hajlamot, hipochondriát, ellentétek között vergődő lelki diszpozíciót, gyanakvó, mindig résen álló érzékenységet, nyugtalan, sehol megpihenni nem tudó, semmi-lyen meglegedni nem bíró természetet hagyott rá átkos örökségül a könnyelmű, bohém és lelkiismeretlen apa és a halálos betegség alatt roskadozó anya s ezeket a veszedelmes csirákat csak fejlesztették benne a fiatalkor tapasztalatai: a szeretetben, sőt ellenséges rokonok között töltött gyermekkor és a pataki szolgadiák önéretet sértő sorsában töltött serdülő-kor. Az eredmény az lett, hogy Tompa Mihály soha aztán nem tudta élvezni azokat a szép adományokat, a melyekkel az élet elhalmozta. Mert csak az élvezni és megnyugodni tudás adománya hiányzott, egyebekben kegyes volt hozzá a sors. A daliás, jó külsejű, hatalmas testi erejű fiatal ember könnyen elért mindent, a mit elérni az életben becses és szép. Tehetsége korán kifejtett és úgyszólván minden ellenállás nélkül elismerésre talált, már fiatalon kellemes, előkelő és derült barátságokra tett szert társadalmi állásra, vagyona, érdemekre kiváló emberekkel, mindenütt, a hol megfordult, szeretők és megbecsültek, szép, meleg, nem szenvedélyes és nem romboló szerelmei voltak szép nőikkel, a kik az akkori magyar világ származására, kultúrára legjobb köreibez tartoztak s a kellemes modorú fiatalembereken kívül a költőt is megbecsülték benne, — megbecsülésen alapuló barátságba jutott kora legkitünőbb költőivel s az életpályán is, a melyet választott, könnyen, csaknem egész simán boldogult s ha akarja, könnyűszerrel elérhetett volna költői hírneve és papi kiválóságai segítségével mindent, a mi csak becsé vágya lehet egy kálvinista papnak. Az élet minde kínesei azonban hiába hullottak rá, neki olyan volt a természeté, mint a mesebeli királyleányé, a kinek kezében kigyóvá-békkává változott minden, a mihez hozzáért.

Pedig nem született komornak és zordnak. Tudott jókedvű lenni, szerette az életet, egyéniségében megvolt az a vonzó erő, a mely magához vonja az embereket, szerette a jó társaságot s tudott benne forgolódni, gyönyörködni mindenben, a mit környezete nyújtott neki, a természetben kivált, a melynek hű énekese volt egész pályáján, tudott örülni a sikereinek s jó barátja volt barátainak, ha azok kímélni tudták aprehenzióit. Hullámzó kedély volt, könnyen lendült át egyik ellentétből a másikba, indulata hamar fellobbant és féktelen kitérésre ragadta s nem volt meg benne a szenvedni tudás sztoikus humora, a mely a hozzá hasonlóan érzékeny és betegeskedő Aranyt úgy a hogy átsegítette minden bajon és bánaton. Fiatal korától fogva elváhatatlan társaként hordozta magában a halál rémítő gondolatát s az öngyilkosság szomorú eshetősége végigkísérte jóformán egész életén. Élete és szenvedései megdöbbentő példája annak, hogy mennyire megronthatnak egy szépre, életörömré született embert a szervezetbe valahogy beleszűzött fizikai és lelki abnormitások.

Költészetén is meglátszik egyéniségének különös, szertelen nyugtalansága, minden hatásra hevesen reagáló, a pillanat hangulatától függő lelki diszpozíciója. Legfeljebb egy-egy időközre tudott eljutni a nyugodt, egyenletes, kiforrott alkotás harmóniájáig, a mely Arany János nagyságának

TOMPA MIHÁLYNÉ ZSOLDOS EMILIA.

legfontosabb vonása. Éles ellentmondások vannak költészetében, a melyek nem tudnak kiegyenlítődni, tetemes színvonal-különbségek egyes költeményei között, különböző hatások elegyednek benne, a melyek nem tudnak egy-egyéssé összeolvadni s akadályozzák egyénisége teljes kifejlődését. Nagyszerű adományok mellett feltűnő hiányai voltak: az ősi képek, az alföldet éneklő versek, a népdalok nagy része. A legnagyobb teret mégis az ötvenes és hatvanas évek termése foglalná el: a hazafias allegóriák, a melyekben benne van az e korbeli elnyomott magyar hazafiaság teljes tartalma és formai kifejezése, a kétségbeesetten jajveszékelt bánat, az első idők komor, dacos, halálraaszt elkeseredettsége, a mindinkább feléledő reménység és önbizalom, a titkos, rejtve lappangó forradalmi vágyak exaltációja, — a hanyatló férfikor szemlélődésének fájó melancholiáját szavakba foglaló versek, a melyek bármiről szólnak, bárholon veszik képeiket, mindig csak az elrontott élet, a színtelen kínzó és lassan emésztő bánat fojtott hangja szól belőlük, az öregedő, testileg megrögzött, szívében gyögyíthatatlan s folyton sajtó sebeket hordó, a halál közeledését lépcsől-lépcsőre izgatottan figyelő költő teljes lelki jelenlétét éreztetik, a ki az emberektől mindinkább elidegenedve járkal falusi kertjének kedves rózsafái között, váltig búcsúzkodik tőlük, a dombos, szép gömöri tájéktól, életének emlékeitől, azoktól, a kiket szeretett s önmagától is.

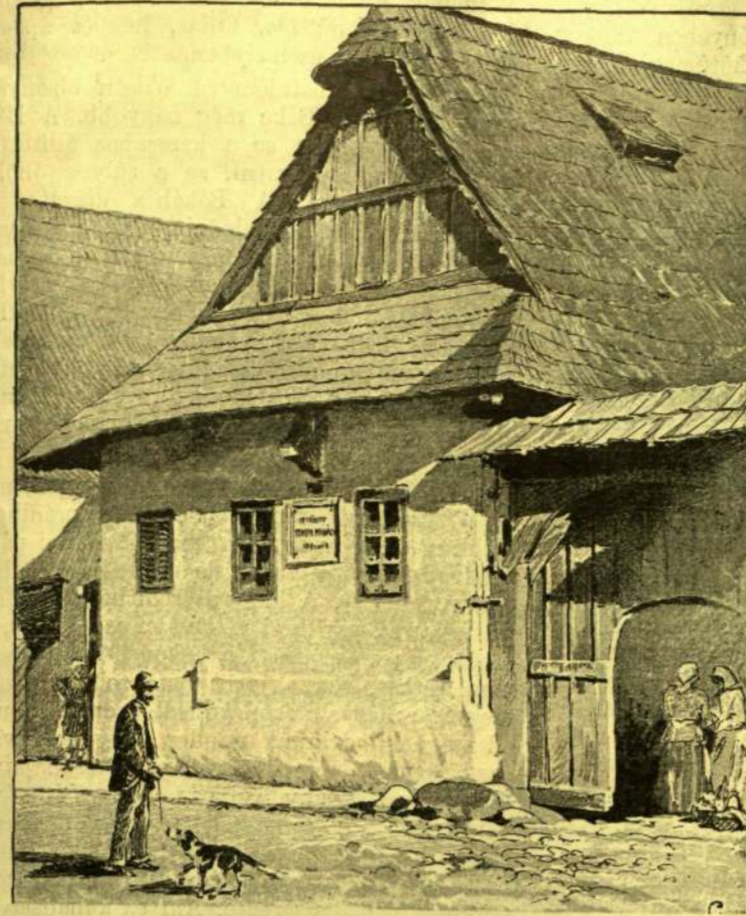
Barabás Miklós 1855-iki képe után.

Tompa Mihály

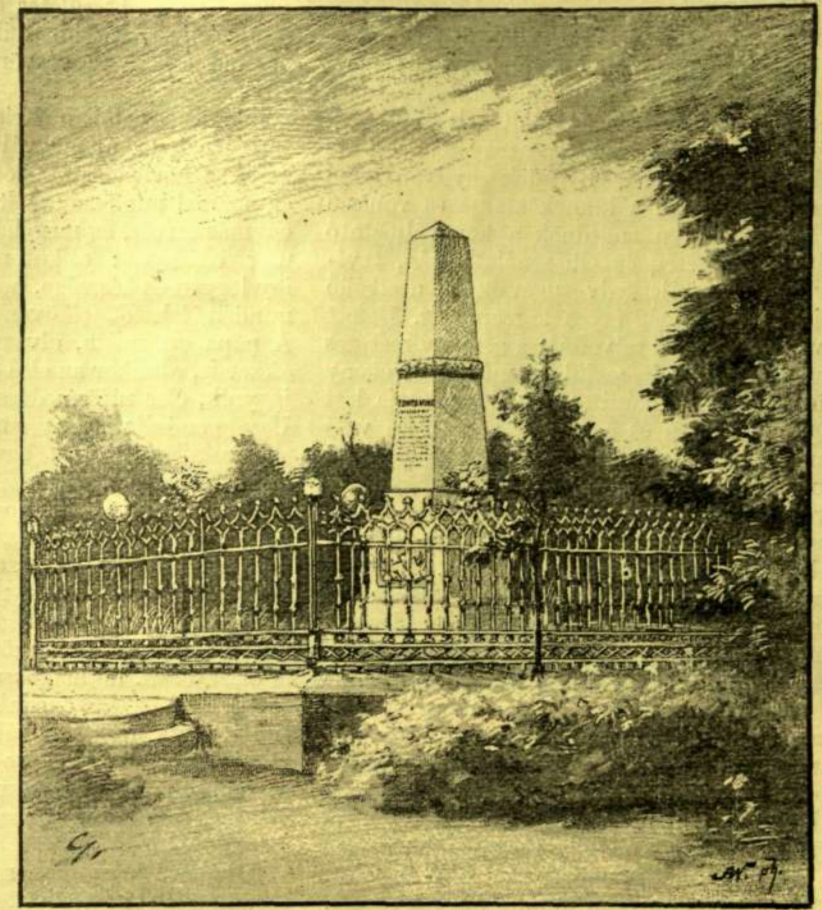
kinél olyan jól lehetne látni, mit s mikor írt valódi átérzésből, mely pillanatban hagyta cserben ez a belső erő, mikor vezette az alkotásban inkább csak az alkotni akarás eltökéltsége. Regéi, mondái, virágregéi azért maradnak tehetőségének színvonala alatt, mert nincsenek belülről áttűve, a fogalmazás ihlete nem élt tovább a kivételkor is. Viszont lírájának jó részét a belső indulat emeli magasra. Arany János jellemezte őt legpregnansabban ezekkel a szavakkal: «Lelket ír, nem cifra szavakat.» Csakugyan csak akkor tudott igazán jól írni, a mikor lelket írt, a maga lelkét, a mint a külvilággal ölelkezik. S ilyenkor fogant alkotásai biztosítják helyét nagy társaival, Petőfivel és Aranyval, ha nem is egy sorban, de bizonyára közel hozzájuk, a közvetlenül mögöttük levő sorban, a hol rajta kívül áll valaki a velük egykorúak közül. Verseiből lehetne egy szép anthológiát kiválasztani, a mely közvetlen múltunk legbecesebb költői emlékei közé tartoznék s tisztábban, zavaró momentumok nélkül mutatná meg költői szellemét, mint műveinek összes gyűjteménye.

Csaknem teljesen a lírája töltené be ezt az anthológiát. Benne volna néhány ifjabbkori verse, a melyek érdekesen mutatják, hogy át tudja melegíteni az igazi költő tüze a divatos almanach-költészet nyílt formáit és konvencionális szövegeit, hogyan tud a született tehetség művészi hatásokat kiváltani a divat által elcsépelelt szavaknak egy-egy újszerű párosításából. Benne volna az anthológiában erőteljes férfikorának néhány gyümölcse, melyek már Petőfi termékenyítő ösztönzésének köszönhetik formájukat, talán létezésüket is: az ősi képek, az alföldet éneklő versek, a népdalok nagy része. A legnagyobb teret mégis az ötvenes és hatvanas évek termése foglalná el: a hazafias allegóriák, a melyekben benne van az e korbeli elnyomott magyar hazafiaság teljes tartalma és formai kifejezése, a kétségbeesetten jajveszékelt bánat, az első idők komor, dacos, halálraaszt elkeseredettsége, a mindinkább feléledő reménység és önbizalom, a titkos, rejtve lappangó forradalmi vágyak exaltációja, — a hanyatló férfikor szemlélődésének fájó melancholiáját szavakba foglaló versek, a melyek bármiről szólnak, bárholon veszik képeiket, mindig csak az elrontott élet, a színtelen kínzó és lassan emésztő bánat fojtott hangja szól belőlük, az öregedő, testileg megrögzött, szívében gyögyíthatatlan s folyton sajtó sebeket hordó, a halál közeledését lépcsől-lépcsőre izgatottan figyelő költő teljes lelki jelenlétét éreztetik, a ki az emberektől mindinkább elidegenedve járkal falusi kertjének kedves rózsafái között, váltig búcsúzkodik tőlük, a dombos, szép gömöri tájéktól, életének emlékeitől, azoktól, a kiket szeretett s önmagától is.

Tompa költői alkotásának két vezető motívuma van. A nyugtalan, esengő sóvárgás az első felében, sóvárgás minden után, a mi az életben szép és becses, az elvágyakozás abból, a mi van, valami másba, a mit képzelődése jobbnak, szebbnek, életörömben gazdagabbnak mutat, a minek becsét elérhetlensége fokozza legjobban. Ez az érzés fiatal korában, nyilván a kor divatjának hatása alatt, szentimentális formákban, lágyan és epekedőn nyilvánult meg, később, a mint mindjobban megéri férfiasága, lassankint eléri a kifejezés önállóbb eszközeit, Petőfi példája természetességre tanítja, férfiasabb, teltebb és magasabbra lendül lez, de a változás csak a kifejező módban van meg, az érzés mindig ugyanaz és aláfesti mondhatni minden művét, bármiféle tárgyú és mondanivalójú. Későbbi lírájának alaphangja a búcsúzás melancholiája, a sírja felé kínosan vánszorgó megtört ember szomorú érzése, a ki külön-külön elbúcsúzik mindentől, a mi az életéhez tartozott s ez a búcsúzkodó érzés belopja

TOMPA MIHÁLY SZÜLŐHÁZA RIMASZOMBATBAN.

TOMPA MIHÁLY SÍRJA HANVÁN.

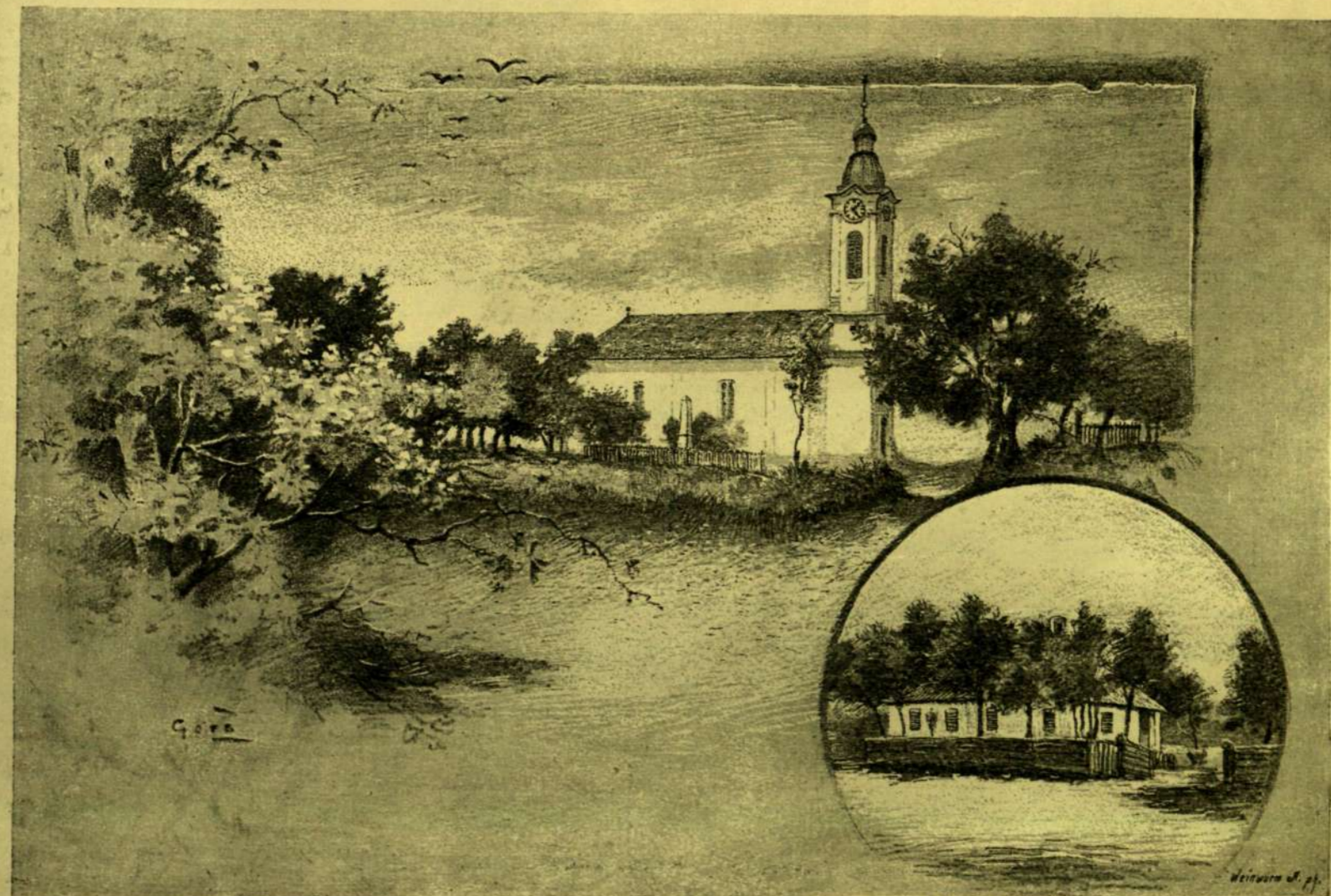
magát minden gondolatába. Még hazafias reményeit is a halmi készülő Simeon bibliai példájával érzékelteti. A folytonos mindennapi búcsúzásnak ez a költészet az, a mi Tompának leginkább sajátja, teljesen az övé, nincs meg senki más költőben, elkülönítve őt minden társától. A keserű, gyöttrődő élete hangzik ki ebben a fájdalomban.

Pályájának az esztétikáin túlmenő, történelmi jelentőségét mégis hazafias költészet adta meg. Ezzel emelkedik ötvenes-hatvanas évekbeli költészetére jelentőségben csaknem az Aranyé mellé. A *golyájos* című verse és néhány allegóriája szinte a történelmi esemény jellegét kapta hatásában: az akkori magyarság egyete-

mes tömegérzését szólaltatta meg kivételesen szerencsés formában. Nem csupán Tompa Mihály szólalt meg bennük, hanem maga a magyar nemzet, a mint egy nagy katasztrófa után ráeszmélt a maga sorsára: mit vesztett, mi je forog közele, mit várhat a jövőtől. Ha a költőt úgy fogjuk fel, mint nagy emberi csoportok eszméinek, vágyainak, érzéseinek művészi kifejezőjét, akkor Tompa e hazafias verseivel válik nagy költővé. Néhány ily verse még ma is, a magyarság állapotának és helyzetének minden változása ellenére teljes érvénytelenséget fejezi ki a nemzeti érzés bizonyos elemeit s alkotó elemévé lett a történelmi magyar hazafiságnak.

Alakja, a hogy az idők folyamán tudatunkban kirajzolódott, még ma is elevenen hat, különösen társadalmunk egy fontos rétegében, a magyar kálvinizmusban. Azt lehet mondani, ő a legerősebb kapcsok egyike a magyar kálvinizmus és a magyar irodalmi törekvések között. Az ő példája három generációra kiható szuggesztív volt és van ma is a kálvinista kollégiumok fiatalágára, elevenné teszi benne az irodalom iránti érdeklődést, sarkalja irodalmi ambícióját, — ő rá gondol a fiatal kálvinista papnövendék, mikor verseit próbálgatja. A magyar kálvinista pap ideálképe még ma is érvényben levő megtestesítője ő.

Schöpflin Aladár.

Hanva ref. temploma és paplakja. Itt töltötte Tompa Mihály élete utolsó szakaszát.

A BÉKE NAGY EMBERE.

Nagy és — úgy lehet a világtörténelemben örök életre hivatott — ok van rá, hogy most különös érdeklődéssel vizsgálgassuk Krisztus e nevezetes idő szerint való földi helytartójának vonásait. A pápa arcképe magamagáért is érdekes. Tizenötödik Benedek nyilván ama férfiak közül való, a kiknek alakja és vonásai nem egy könnyen engednek a kor változó erejének. Frissesség és elhasználatlanság, tevékeny és szívós életkedv sugárzik ez uralkodó megjelenéséből, még így a kartonon is. Holott nyilvánvalóan testi mivoltában nem oly méretes jelenség, mint volt szelid szemű és érzékeny szívű elődje a vatikáni trónon, ki halottja lett a lagunák városa és a nyájias béke után való búsgánságnak. Tizedik Pius, a venetóbeli egyszerű földművesnek a legmagasabb trónon is egyszerű, kedves öreg plébános fia sokkal nagyobb távol-ságban van közvetlen utódjától, mint volt az, ki előtte kormányozta az egyházat. Benedek pápa fotográfiáját nézve, inkább ennek az elődnek, a szintén arisztokrata Pecci Joakim grófnak, fejedelmi nevén Tizenharmadik Leónak vonásait éri közelebb a gondolatunk. Megint egy keskeny szabott fej éles, finom vonalai látszanak a vatikáni trón magasságában kialakult, teljes rajzban a *polgáriság* minden elmosódottsága nélkül. De a generális hasonlóság keretén belül más mind a kettő. Az úgynevezett diplomata mosoly megfogalmazott és nem minden takarás nélkül való fényfátyolát, a mely Leó pápa arczán mindig ott ragyogott, a szintén arisztokrata utód nem viseli. Ez az arcz nem mosolygós, csak derűs. Egy nagy világosság árad az élesrajzú, méretes orron és teszi beszédessé a keskeny és éppenséggel nem kicsi száját. A vonások szinte fenyegetően élesek és csodálatosképpen mégis rendkívül rokonszenvesek, megnyerők, a határozottságuk megnyugtató erővel teljes. Minde jóindulatú világosság forrása: Benedek pápa szeme, a mely az üreg mögül egy egészen kivételes, egészen

rendkívüli intelligencia sugarait árasztja. Egy nagy, tiszta, becsületes és jóakaró okosságát, a mely a legszebb csillag fényében ragyog az idő fekete és vérvörös felhőtömegétől borús égen.

Sikerül-e valóban Krisztus most való helytartójának az új megváltás, hogy karácsonyra az ő fehér palástjának sátrában beszéljenek egymással mindazok, a kik most vassal keresik egymás szívét, ez még Isten titka most. Am az már bizonyos: e koronás fő akarata, hogy így legyen és készsége, hogy ezért a lehetőségért minden lehető elkövessen, őszinte és teljes. A pápa optimista, olvassuk sűrűn és olvastuk akkor is, a mikor az első visszhang, az amerikai jegyzék, éles ráförmedéssel csattant a szavába. Úgy gondoljuk, sőt az a meggyőződésünk, az optimizmus nem egy szerencsés temperamentum passzív tünete. A pápa optimista, mert a pápa el van tőkélve, hogy az olajággal a kezében végig harsolja a maga harszát. A pápa nem csupán kérdezni szólalt meg és nem úgy, hogy az első nem után megint — bár sírva — a némaságba hajtsa a fejét. A pápa minden durva fortyogás és dühös fenhéjzás közepette is alázatosan, de makacsul tovább fog kérdezni és kérlelni és ösztönözni, mert a pápa érzi és tudja, hogy meg kell váltani a világot, a mely verejtékező és vérezve esengi a megváltást, hiszen soha olyan nyomorúságos, olyan szenvedő és olyan kétségbeesett nem volt, mint most.

A háború nagy embere már eljött és a maga csodatételét megjeljesítette. E megjeljesedés után esdekelve várták a százmilliók a béke nagy emberét, a béke Hindenburgját, a ki szintén megalkossa a magát az örökkévalóság-nak. A pályázó, hangosan és aranykürtök zengése közepett jelentkezett és világgá harsogta a maga kizárólagos igényét erre a legáldottabb dicsőségre. E pályázó Wilson úr volt. Amerika elnöke, történelmi főnöke annak a czignek, a mely a legtöbbet szállította a háborúnak és úgy spekulált, hogy tele híván magát

a háborús haszon, a békét is ő fogja liferálni. A melyik semleges és győzedelmes, háború-döntő és békediktáló, kufár, hős és apostol akart lenni egy személyben.

Amerika nagyhatalom és Wilson bizonyára nagy erő. De a Béke még nagyobb. A Béke nem hagyja magát se a kasszához állíttatni, se a kamarába dugatni, se a sülyesztőből a szinre diktáltatni. A Békéhez alázatos és őszinte szívvel kell közeledni annak, a ki őszintén akarja, alázatos, megrendült és minden áldozatra kész szívvel, olyan szívvel, a melyben milliók fájdalma ég és milliók reménye fészkel, a segítség legforróbb vágyával, a gyermekét féltő anya imájának tisztaságával: így kell a Békéhez közeledni és így kell szólania annak, a ki azt akarja, hogy meghallgattassék. Mert a legfőbb jó ezen a földön: a Béke.

A dicsőség, hogy béke legyen e világon, nem a Wilsonoknak rendeltetett, bár prédikálni szebben is tudjanak, mint maga a római pápa. Wilson lehet nagy ember, de a béke nagy embere ő nem lehetett. A háborút segíthette azéllal, puskaporral, segítheti alattvalói vérevel is, de a békét ő nem segítheti, a békével ő szövetséget nem köthet. Ezt a jogot nála sokkal inkább megvásárolhatta a semlegesnek, szövetségesnek, ellenségnek egyaránt minden fegyveres vagy gazdasági hatalom nélkül való pápa, a sóhajaival, fájdalomával, könnyeivel és könnyörgő szavával, a melylyel a harcosz felek közé veti magát. Harcosz nélkül bizonyára a béke győzelme se adatik. A békének is szüksége van vezérre és szüksége van hadseregére. Am ez a hadsereg a maga megszámlálhatatlan millióival készen áll, hogy a fehér zászlót kövesse és bizonyos, hogy győzni fog, mert a béke még mindig legyőzte a háborút. Benedek pápa érdemesnek mutatkozik arra a dicsőségre, hogy a győzelem útját meg-
rövidítse, mert nem a dicsőséget, hanem a békét keresi.

Szűlösi Zsigmond.

A KIRÁLY AZ OLASZ HARCSTÉREN, A PANAROTTÁN A CSAPATOK FŐTISZTJEIVEL SZEMLELI AZ ÁLLÁSOKAT.

KOSZTA JÓZSEF KIÁLLÍTÁSA
AZ ERNSZT-MUZEUMBAN.

Nemrégiben az Ernst-múzeum egyik csoportkiállításának megnyitására a szokottnál sokkal elevenebb volt a hangulat. A második és harmadik teremben csupa álmélkodó ember nézegette a képeket, a melyek majd mindegyikén rajta volt már a «Megvettők» czédula. A képek előtt egy élemedett, pöttöm kis ember állott, a ki boldogságtól sugárzó arccal és ideges taglejtésekkel próbálta képeit azoknak magyaráztatni, a kik elragadtatásukban megismerkedtek vele, a kiállítás rendezője pedig olyan mosolygós ábrázattal járt kelt, mintha legalább is ő festette volna ezeket az esemény-számba menő képeket. Egyszerűen felfedezés történt.

Pedig a kit felfedeztek, azt már jó régen felfedezhette volna a közönség, vagy még inkább azok a hivatásos műértők, a kiknek kötelességük volna ráismerni egy festő tehetségére. Elég idejük is volt rá, mert Koszta József ötvenedik évén is túljár, úgyszólván három évtized keserves küzdelmeire és méltatlan mellőzéseire tekinthet vissza. Lehet, sőt talán valószínű is, hogy a lassan kiforró és lehiggadó talentumok sorába tartozik, de ha visszaemlékezünk kép-

Viz partján.

Tukor előtt.

kiállításaink úgynevezett székgyőntermeibe akasztott egy-egy képére, nem csupán lassú kifejlődésének fogjuk tulajdonítani hosszas küzdeléseit.

Ezek a képek mind erőteljes ábrázolások voltak, a legtöbbjükön igen egyszerűen megkomponált parasztfigurákat láthatunk, a mint a mezei munkával foglalkozóknak. A színek komor sötétségének és villogó fehérségeknek ellentétével kápráztattak, hangulatuk a természeti élet hatalmas kényszerűségéből fakadt. Volt bennük némi brutális erő, a mely valamilyen önmagával sem tudott még megegyezésre jutni, hogy jutott volna hát arra a jelentéktelenséget kedvelő átlagizléssel, a mely a sima semmitmondást többre becsüli a genialis darabosságnál. Mert annyi bizonyos, hogy akkor még nem volt meg festményein az a befejezettség, mely a most kiállítottakon már meg van, hacsak úgy nem esett a dolog, hogy képei legjavát utasították vissza s a gyöngébbek kerültek a nyilvánosság elé.

Most látható alkotásain már nincsenek próbálkozások, nincs rajtuk semmi tétova erőlködés, de annál több bennük a nyugodt és impozáns erő. Koszta markánsan különvlik minden magyar festőkortársától, sőt annyira egyéni, mint csak kevesen a mai festő-nemzedékben. Teljesen otthon van a természeti világ jelenségeiben, képeiről leri, hogy nemcsak látta a magyar föld életét, hanem évek hosszú során

Marok verők.

KOSZTA JÓZSEF FESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

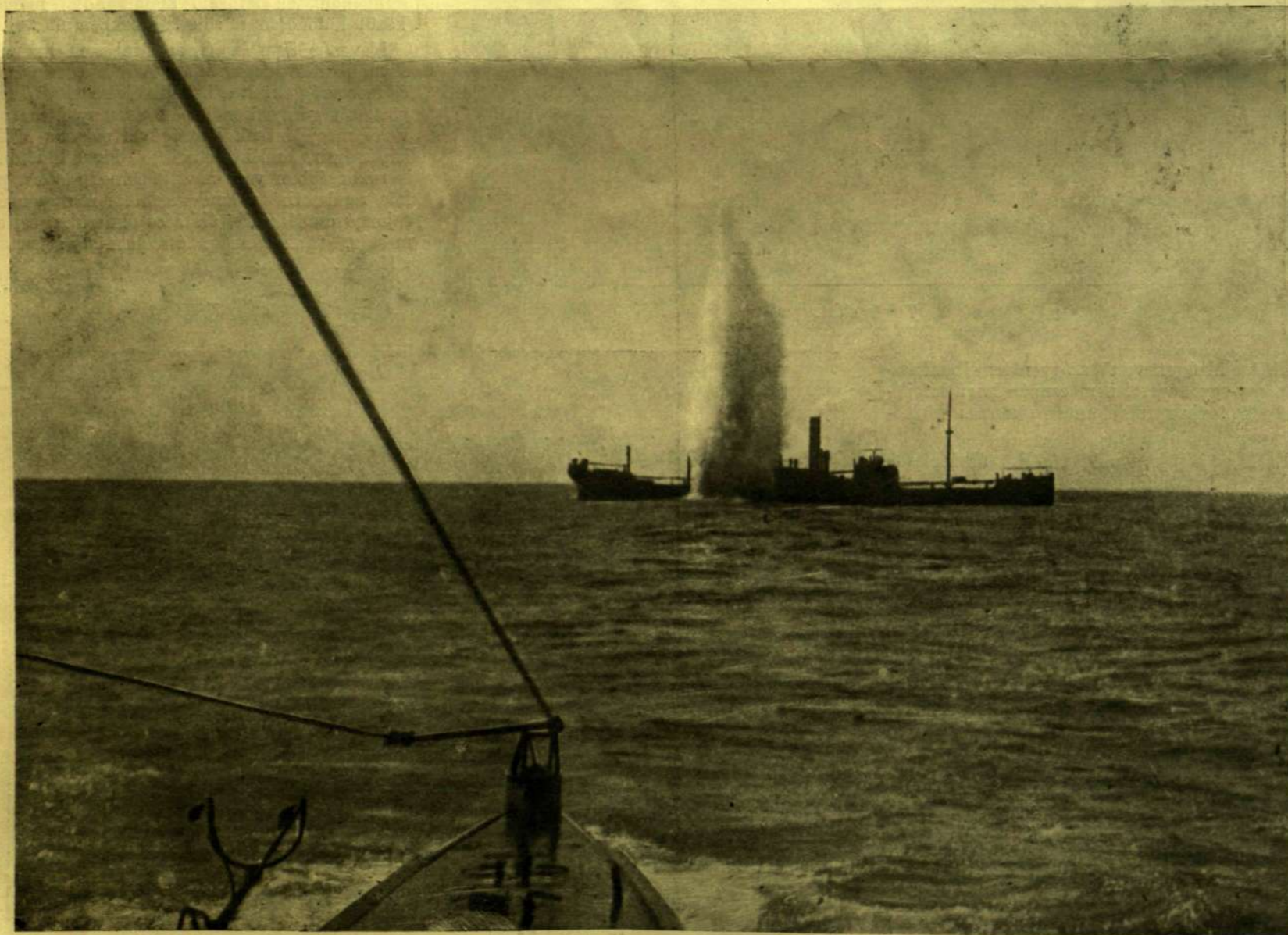
benne is élt s hogy át is élte lelke mélyén minden magasztos magyszerűségét. Nem finoman elfoszló hangulatossága kapta meg, hanem heroikus magasztossága, nem ezernyi sokfélesége, hanem hatalmas csengésű akkordokká egyszerűsödő ellentétsége. Epen ezért nem a részletek, nem az aprólékos szín-nüanszok ábrázolója, hanem egymásra törő nagy szintarkaságoké és egymással küzdő nagy világításbeli ellentéteké. Legtöbb képen valami szonor-hatású sötétség a domináló, a melyet páratlanul ki-világító fehérségek szakítanak meg és emelnek ki. E hatások kiváltása közben persze messze túl jár azon, a mit realizmusnak vagy impresszionizmusnak szoktak nevezni, csodálatosan ható szinhangulatok stilizáló álmait adja, melyek közül különösen a sötétkésekben mester.

Ma már figurális ábrázolásai sem hagynak kívánni valót maguk után. A néhai darabosság és merevség eltűnt a bennük életrekelte erő mögött, sőt görnyedten kapáló asszonyai, marokverői megjelenésük igazságával sokszor Millet képességeire emlékeztetnek, a kivel különben is rokonságban van, mert képeinek alaphangulata rendszerint valami meghökkenet merengés, rajongó csodálkozás, áhitatos elmerülés, sejtlemesség, titokzatosság, átszemlélés: ima a világhoz.

Farkas Zoltán.

A «Giuseppe Accame» olasz gőzös elsüllyesztése.

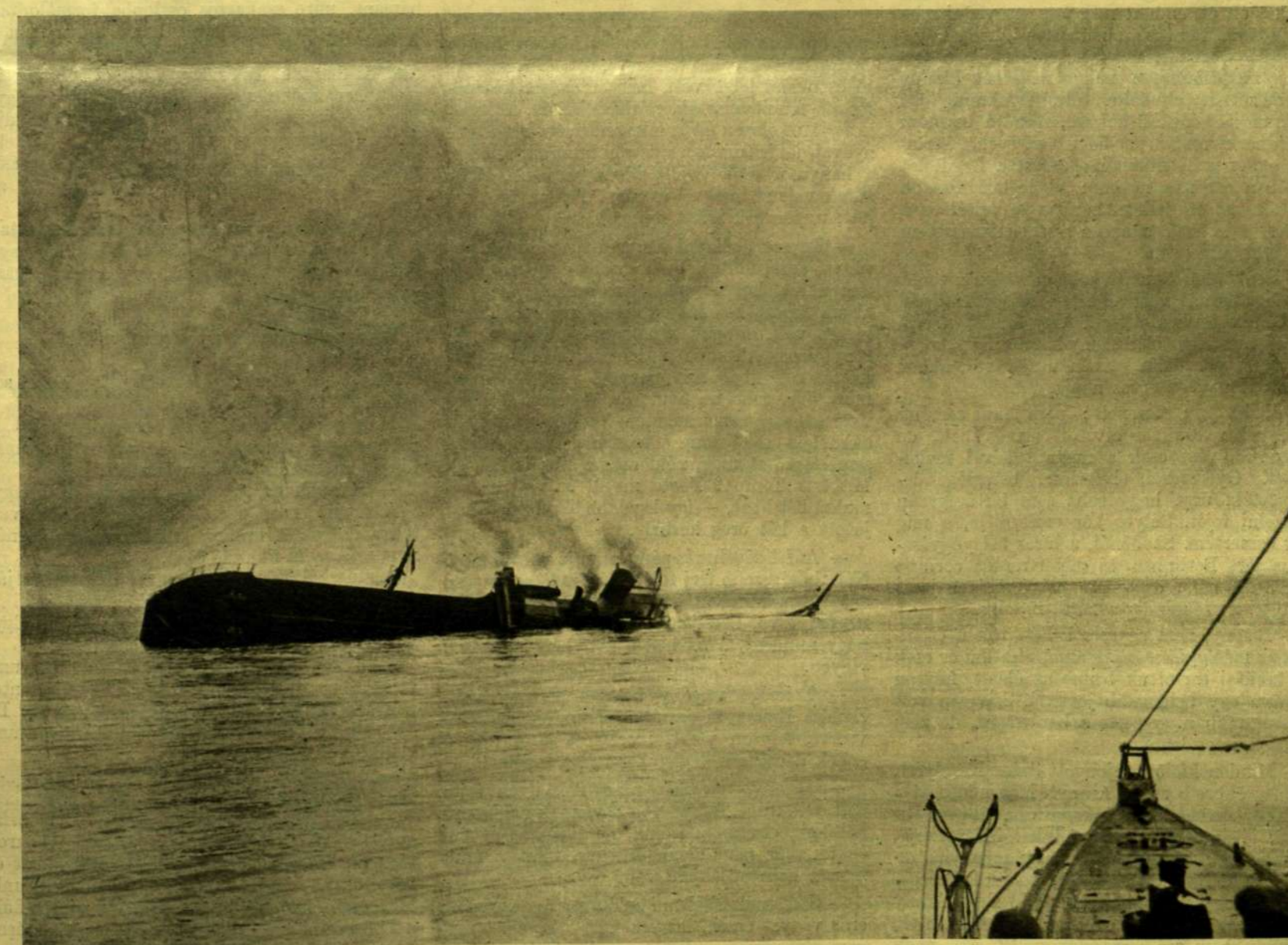

Torpedólovás elsüllyeszti a «Maplewoods» angol felfegyverzett gőzöst, a mely Tuniszból 5175 tonna vasérczet szállított Anglia felé.

AZ «U 35» NÉMET TENGERALATTJÁRÓ UTJA A FÖLDKÖZI TENGEREKEN, A MELYEN 28 NAP ALATT 80,000 TONNÁT SÜLYESZTETT EL ARNAULD DE LA PERIÈRE KAPITÁNY VEZETÉSE ALATT. — „Bufa” felvételei.

A «Miss Morris» angol vitorlás elsüllyesztése.

Az «India» nevű görög gőzös elsüllyesztése, a mely 3883 tonna kőszénét vitt.

AZ «U 35» NÉMET TENGERALATTJÁRÓ UTJA A FÖLDKÖZI TENGEREKEN, A MELYEN 28 NAP ALATT 80,000 TONNÁT SÜLYESZTETT EL ARNAULD DE LA PERIÈRE KAPITÁNY VEZETÉSE ALATT. — „Bufa” felvételei.

LÉVAY JÓZSEF — TOMPA MIHÁLYRÓL.

A patinás ezerszínű mult, az egykor kedvelt levendula illattal lassan a feledés csöndes birodalmába vonul. A mult század nagyjai itt hagynak bennünket, elköltöznek közülünk és számunkra csak a história marad, a melyben olyan igen nagy ez az ezer éves nemzet.

Nehezen, teli szenvedéssel leperregnek a napok és mi minden órában, százzszor hívjuk vissza Lévy Józseffel a tegnapi, a mikor, ha nem is volt tökéletes békés boldogság ez országban, mégis — a vér nem ilyen vastag csikokban szökött föl.

Újra elmentünk az ősz pótlához, hogy vissza idézzük az 50-es évek szenvedésben gazdag napjait, bekopogtattunk a régi diófa ajtón, hogy a karosszékben elmerengő agg lantost ismét megszólaltassuk, lévén 100-ik fordulójára annak, hogy Tompa Mihályval megajándékozott bennünket a sors.

Hiszen annyi sok, olyan érdekes dolgot tud azokról Lévy, kik bennünk mindennekelett érdekelnek és annyi meghatottsággal, olyan gyöngéden, finom szeretettel, oly sok melegséggel tud ő a multról mesélni, hogy ha hallgatjuk, mindig csak az ő világában vágyódunk élni.

A finom suhanások, az érzékenykedő zsörtölődések annyi megható momentumot hordanak magukban, hogy e kor nagy embereinek a fő jellemzőit épen itt kaphatjuk. Lévy József tudatában is van annak, hogy milyen nagyszerű világ földi helytartója ő és hogy most Tomparól beszélt, megint csak bámuló elragadtatásunkat, rajongó csodálatunkat hagytuk abban az intim miliében, mely annyi irodalmi vitának volt már középpontja.

— Tompa Mihály! — szólal meg Lévy — Istenem be sokat szenvedett ez az ember, mennyi megpróbáltatáson ment keresztül! Igazán nem csoda, ha el akarta magát vesztetni s hogy ezerszer megátkozta életét. Borzalmas kínokat élt át, embert még úgy szenvedni soha sem láttam. Nem is szabad elítélni, hogy Istenkáromló volt, hiszen a sorssal hogy is tudott volna megbékülni, a mikor még két kisgyermekét is elrabolta tőle. Gyakran, igen gyakran járt ide Miskolcra, igaz jó barátom volt tanárkoromban is s hogy a megyéhez kerültem, akkor is hetenkint megkeresett. Legutolsó levelében ezt írta nekem: «a legbizalmasabb barátaim között legkedvesebb barátja te voltál az a kedves, a ki mellett az én nyers természetem csak szelídülhet.»

— Senki sem ösmerte jobban nálam; senki sem foglalkozott vele többet, mint én. Nagyon aprehenzív természet volt. Úgy kellett rá vigyázni, mint egy túlzékeny kisasszonyra, mert ha valaki véletlenül görbén nézett rá, akkor el volt rontva az egész napja.

— Soha sem szerepelt; páratlanul szerény lélek volt; egyházi hivatalt sem vállalt, de folyton-folyvást csak a maga lelkével foglalkozott. Gyermekéi elvesztése, betegsége lenyűgözték, úgy, hogy soha sem bírta igazán fölemelni fejét. Súlyos kór emésztette, a míg csak ősmertem. Skodánál, a híres belgyógyásznál is járt Berlinben, ki chiptrophia cordist konstatait nála, de valami hátgerince baja is lehetett, mert mindig a hátát fájlalta.

— Bizony, nem egyszer kellett tőle a cizankálit és más gyilkos szerszámot elcsészni és csak mi, barátai tartottuk benne az életet, folyton biztatva egy boldogabb jövővel. Szívesen volt társaságunkban, szerette a barátságot, de nem szeretett ittas lenni.

— Mindenekelőtt rajongott Szász Károlyért, de a legtöbbre becsülte Aranyt. Meg is látogatta őt Nagykőrösön, hol inkognitoba állított be hozzá. Eleinte csak diskurált mindenféléről, Tompa csak mondogatta, hogy mennyire olvassa, csodálja költeményeit, majd kifécsogte azt is, hogy biz ő is verselgett. Erre Arany megösmerte Tompát és úgy összelelkendeztek, hogy csaknem szó-beszéd tárgya lett ez a nagy csokoládés, mit ott hírtelenben provokáltak.

— Tompa Mihályt igen tartalmas embernek ösmertem. Az értékét nem is tudták eléggé. Múltán említek őket így: Arany, Petőfi, Tompa,

kik közül mindegyik különböző tehetség volt és Tompa, szerenosténységére egy kicsit el is homályosult Arany és Petőfi mellett. A fővárosi sajtó se nagyon favorizálta, a Kisfaludy-Társaság is többet törődhetett volna vele s mondhatom, senki sem jeltányolta eléggé.

— Épen mostanában írta nekem Heinrich Gesztvát, hogy szégyellik mulasztásukat Tompával szemben s szeretnék most az Akadémia részére megfestetni az arcképét. Tőlem kéri, hogy ajánljak neki egy jó képet, mely után elkészíthetnék.

— Még eddig nem válaszoltam neki, de meg fogom rövidesen írni, hogy két jó képét ösmerem Tompának. Az egyik elemelkedett korában ábrázolja, ez a képe benne van annak a három kötetnek egyikében, melyeket műveiből halála után én rendeztem sajtó alá s melyet Mehner adott ki; annak idején. A másik a 40-es évek-ből való. Ez a két kép hiteles, a többi egy hajítótát sem ér, nem is hasonlít Tompához!

— Bizony jóvá kell tenni a nagy mulasztást s hogy most 100 éve annak, hogy született, épen itt a jó alkalom. Magam is megírtam már az ünnepséghez a jubliaris költeményt, el is küldöttem! Hiszen valóban csak én tudom, hogy ki volt ő s hogy mennyit szenvedett. 67-ben is! — hiszen kell, hogy emlékezzenek! — s bár az ötvenes években mindannyian lantoltunk, mégis a nemzetnek jótékony dalosa ő volt — Tompa!

— És élárulok még valamit róla, — jövőre fogják felbontani az ő híres anekdotta-gyűjteményét, melyről olyan sokat tartanak s melyről a költő úgy rendelkezett, hogy halála után csak 50 évvel adható ki. Sokan azt hiszik, hogy holmi államtitkok vannak benne; pedig dehogyan. Tompa Mihály ezekben az egykori ösmeréseit és a Gömör vidéki urakat gúnyolja ki igen szellemesen és csak azért nem engedte, hogy a gyűjtemény tartalma előbb ösmeretes legyen, mert attól tartott, hogy az ő tréfái halála után ártalmára lehetnek feleségének, lévén igaz valóság, hogy az emberek meglehetősen rosszak ezen a földön!

— Tompa nagyon szegény sorsból született, atyja foltozó eszmadia volt és folyton Mihály barátomom élőködött. Persze, ő, a ki rendkívül jó és nemes lélek volt, hagyta magát kiszípolozni. A mit akartak, elérhették nála. Az apja, ki itt Miskolcon élt, a félszemű második asszonyával, jól is tudott a nyelven beszélni. Mindig, a hányzor csak bejött ide a városba, elébe álltak valami mesével és mert Tompa gyakran jött, ugyancsak sokat nyúzták.

— Egyszer például iszonyú siránkozó képet vágva, azzal állított be hozzá az öreg foltozó a «koronára», hol Tompa lakni szokott, hogy a házra fogott két lúdjuk, mely már majdnem készen volt, elrepült s hogy most éhen veszni kénytelenek. Tompa megkérdezte, hogy mit ért a két liba. Két pengőt, volt a válasz, mire ő a zsebébe nyúlt és öt pengő forintot nyomott apja markába. — Nagy pénz volt akkor! — De bizony a félszemű-asszony ezzel sem elégedett meg, néki még a liba is kellett. Mit tett Tompa? Fogta magát és vett a számkra két libát, — így legalább tényleg libához jutott a két öreg korhely.

— A feleségéhez is páratlanul jó volt Tompa. Nála hűségesebb férj talán nem is létezett ezen a világon. Mindent ő vásárolt be a háztartás részére, lova, kocsija volt és azzal jött be ide, hogy mindent, a mi kell a konyhára, magával vigyen.

— Felesége szegény beteges asszony volt, Zsoldos Emma, ki tisztálkodási mániában szenvedett, folyton varrt, mosott és surolt; de ő ennek dacára a végtelenségig tudta imádni!

— Bizony, ma már nincsenek ilyen fajta emberek, mint Tompa volt; vannak nagyszerű költőink, elsőrangú írónk, de talán az egyéni életük már nem olyan érdekes, mint a mult század halhatatlanjaié volt.

— Szeretnék ott lenni a Tompa ünnepségén; erős vágyat érzek, hogy a költeményemet magam olvassam, — de a sorssal szembe szállani hálátlanság és bűn volna!

Vadnai Béla.

A FÖLKELO.

Elbeszélés a hatvanharmadiki lengyel szabad-ságharcz idejéből.

Irta Maciejowski Ignác. — Lengyelből Bányaí Károly. (Vége.)

Lövészeink élénken feleltek a muszka ágyúk támadására. A csatártűz mindkét részről megindult, a harc megkezdődött az egész vonalon. A jobb szárnyon a tótól a hámoron túlig kétszáz lövészt állított rajvonalba az újonnan kinevezett őrnagy.

— Ritkán, lassan, pontosan, — figyelmeztette őket, bejárván az állásokat. — A muszkák nem tudnak löni, ismerem őket. Ne féljete, itt állunk készenlétben mögöttetek, nem engedjük, hogy bajotok essék.

A varsói fiúkat és a kaszásokat a tóparti égerbokrok közé rejtették.

Már három órája folyt a csatározók harcra. A gránátokkal felgyújtott városból sűrű, fekete füstfellegek emelkedtek az ég felé. A lövészeket leváltották. Mátvás alig állt a lábán, úgy elfáradt; nyolezvan töltést lött ki. A mieink közül csak ketten maradtak a harcmezőn, lehetetlen volt őket hátrahozni.

Pont délben muszka oszlop tünt fel az országúton fekete felleghz hasonlóan. Tüzérségtől és kettős csatárlánczól támogatva nyomult előre.

A mi részünkről felharsant a rohamjel. — Előre! — kiáltotta az őrnagy, elvágatva a sorok mentén.

A varsói fiúk mintha csak tánczba indultak volna. A parancsnok kivette a lövészeket az épületekből, majd utánuk a kaszásokat is. Mátvás szakaszával a varsói fiúk bal szárnyán termelt.

Háromszori tüzeléssel visszanyomták a muszka csatárlánczokat. A sötét oszlop megállt. Erre két svadron dragonyost vetettek ellenünk, hogy jobb szárnyunkat az égő városba nyomják. A muszkák eleivel lassan jöttek s lóhátról puskáztak. Adott jelle lelapultak a nyeregben s gyorsabb tempóba kaptak; a trombita megharsant, mire szakaszos oszlopba formálódtak s ügetve rontottak felénk, hogy szinte még a föld is jajgatott. Az ügetésből csakhamar vágatásba csaptak. Az őrnagy a varsói fiúknál termett. Arra már nem volt érkezésük, hogy négy-szögbe formálódjanak annak rendje és módja szerint. Háromszoros arezonalba fejlődtek. Mátvás embereivel a bal szárnyon foglalt állást.

— Az első sor térdre! — vezényelte az őrnagy.

A muszkák ülvölve, eszeveszetten rontottak felénk, a föld szinte nyögött alattuk, nagy sisakjaik csillogtak, hosszú, egyenes szablyaik villogtak.

— Czólozz!

Bevárta, míg száz lépésnyire voltak.

— Harmadik sor, tüzelj!

Száz puska dörent, száz golyó fűtyült, a sor fölött füstfelge gomolygott.

A dragonyosok első sora összegabalyodott, a rákövetkező szerteszaladt. Azonban a harmadik eszeveszetten felénk vágatott.

— Második sor, tüzelj! — kiáltotta az őrnagy.

A dragonyosok pocskáká verve futásra veték a dolgot. A krakuszok nem voltak kéznél, nem volt, a ki üldözze őket.

A muszkák fekete tömege ott az országútján egyre nőtt, két oldalt oszlopokba fejlődve.

Az őrnagy messzelátón figyelte őket. Egyszerre csak Mátvás te mett mellette.

— Uram, — mondta lihegve — nem bírnok velük, egyre többen és többen jönnek, előnteknek, elborítanak minket, mint az árvíz... De én tudnám a módját, hogyan boldoguljunk velük!...

— Hogyan? — kérdezte az őrnagy. — Beszélj!

— Megkerülni a tavat, a szélén a víz befagyott, a túlsó végén sűrű fenyő- és égerbokrok vannak. Ha elkezdjük őket perzselni oldalt és hátulról, azt fogják hinni, segítséget kapunk.

Mire észbe kapnak, leszáll az éj. A varsói fiúk, a bodzentini puskások fele, a mirezi kaszások megcsinálják, derék legények. Csak hamar, hamar!...

Az őrnagy belenezett a messzelátóra.

— És a muszkák nem vesznek észre bennünket?

— Honnan? A város mögött eltakar a szakadék. A szakadékból a nádba jutunk, ott emberi szem nem lát meg.

— Mi a neved?

— Mátvás vagyok Mirczről, az első lövészszakasz altisztje.

— Jó taktikus vagy.

— Spekulálok, a hogy lehet.

— Meg kell koczkáztatni, — mondta önönmagához az őrnagy — mert máskülönb két-három óra alatt elfoglalják a várost s akkor végünk van.

Visszarendelte a harcvezonalból a varsói fiúkat, meg a bodzentini lövészeket, elrohant a jobb szárny parancsnokához, rövid tanakodás után magával vitte a mirezi parasztokat is és elment velük.

A muszkák fekete tömege három zászlóaljoszlopba fejlődve és sűrű csatárlánczokat vetve előre, lombán felénk tartott. Az ágyúk folyvást zúdították a gránátokat. A város faházai lobogó lánggal recsegeve-ropogva égtek, a lakosság elmenekült, senki sem oltotta a tüzet. A tüzfény piroslik, a füst égnek tör, a város felől hőség árad. Négy kicsi ágyúnk a városba szolgáló domb mögött rejtőzik kartácsosal töltve, lövésre készen; mögöttük a völgyben kaszások állnak és krakuszok.

A kaszásoknak vácog a foguk, a krakuszok kemény arcot vágna, de szólanul, komolyan állnak és várnak. A kiknek puskájuk volt, a harcvezonalba mentek; töltényben nem volt hiány.

A tüzelés sűrűn ment. A háromszorosan túlerős muszka csatárlánczok erőlyesen támadtak és átkarolni próbálták a mieinket. Az erdőben elrejtőzött pár tucatzat lövésznk azonban elzavarta őket.

A muszka oszlopok közeledtek, a csatárlánczok lépésről-lépésre előre nyomultak, a mieink vissza kellett húzódnok, közel százan el-estek, tüzelesünk gyűrült.

A muszka trombiták megharsantak háromszor egymás után — és mintha csak a föld alól bújt volna elő: — a muszka csatárlánczok zászlóaljja tömörültek — rohamoszlopba formálódtak s ötszáz lépésnyire a városról előre rontottak nagyot rikkantva: hurrá! Erre előbújtak a domb mögül a mi kicsi ágyúnk, a harminczegyes öreg pattanyukat czélba vette a muszkákat, a kanócot odatartották a gyújtólyukhoz, az ágyúk eldördültek! A dörrenés megreszkettette a levegőt, a zászlóalj összegabalyodott, a rend felbomlott...

— Kaszások előre! Krakuszok előre!

A tiszték előre rontottak.

— Előre! Előre! Most vagy soha! Előre! Előre! Előre! Most vagy soha! Előre!

Eljelen a haza! Eleivel a kaszások nem nagyon bátran igyekeztek fel a partnak, a mögöttük jövő lovasság nyomta előre őket. Hanem a hogy a szétugrasztott muszkákat megpillantották, felordítottak és nekirontottak...

És mézárás következett, Uristen, micsoda mézárás!

A muszka dragonyosok lóhalálában övéik megmentésére siettek, a parasztok erre eliramodtak, az útról azonban két ágyú tüzelni kezdett s lövészeink sortüzet zúdítottak a megökökment muszka lovasságra. Nem tévováltak sokáig, megszabadultak.

A muszka oszlopok ágyúik és sűrű rajvonalaik fedezete alatt lassan nyomultak előre sötét viharfellegekhez hasonlóan. De egyszerre csak megindultak és megálltak. A víz és hegyhajlások felől élénk puskatűz visszhangzott.

— Halljátok? — kiáltotta a parancsnok. — A varsói fiúk! Már ott vannak, már perzselik a muszkákat! Előre! Előre!

A katonák közül egy sem maradt a városban. A kaszások zárt oszlopban az országúton nyomultak előre. Oldalt a lövészek támogaták őket. A négy kis ágyú a krakuszok fedezete alatt állást-állás után változtatva tüzelt.

A muszka úgy visszavonult s a fekete oszlopok frontot változtatva a nyugati dombok felé vették útjukat, nehogy két tűz közé kerüljenek. Az ég beborult, nagy hírtelen leszállt az éj, csak az égő város felől világított a kísérteties tüzfény. A harc abbamaradt. A kaszások a harcmezőre özőnlöttek, hogy összeszedjék a puskákat, tölténytaszkákat. Aztán kátrányos szalmából fáklákat csináltak, a melyeknek világánál összekeresték besülteiket és halot-

Arnauld de la Perière kapitány és tisztjei az «U 35» tengeralattjárón.

AZ «U 35» NÉMET TENGERALATTJÁRÓ UTJA A FÖLDKÖZI TENGEREN, A MELYEN 28 NAP ALATT 80,000 TONNÁT SÜLYESZTETT EL. — «Eufra» félvétele.

tainkat. Nem hagytak ott egyetlen egyet sem. A halottakat a temetőbe vitték, a sebesülteket szekerekre fektették, hogy a mezebb eső udvarházakba és városkákba küldjék gyógyítás, gondozás végett.

A varsói fiúk kimerülten, de büszkén és örömmel telten tértek vissza. Útjukat a tüzfény világította meg.

— Fiúk, megmentettetek minket! — kiáltották feljűk a vonchocki katonák.

— Őrnagy úr, a maga gyorsan és ügyesen végrehajtott eszméje nélkül a muszkák szétverés volna bennünket még naplemente előtt! — jelentette ki a vezér és kezét nyújtotta az őrnagnak.

— Nem az én eszmém volt, — jelentette az őrnagy — hanem az első lövészszakasz altisztjé, Mátvásé.

A varsói fiúk meg a bodzentini lövészek a piac téren sorakoztak.

— Mátvás, az első szakasz altisztje, a front elé!

— Mátvás megbeszült, — jelentette a kapitány. — Bertók altiszt felügyelte mellett a mirezi kaszások az összes elesetteket hozzák.

— Már jönnek! — hangzott a tömegben.

Az emberek félreálltak az útból, a varsói fiúk fegyverüket prezentáltak, a vezér levette sipháját, a nép szintazonképpen s a sebesülteket hők kaszások megálltak. Legelő Mátvást hozták kaszanyelekből, fenyőgályból rögtönzött hordágyon.

— Mátvás, kihallgatásra! — szolt hozzá a kapitány.

Mátvás feltápázkodott és lassú léptekkel megindult a vezér felé.

— Ime, a mai nap hőse! — jelentette az őrnagy, Mátvásra mutatva.

— Te mentettél meg minket! — mondta a vezér és megszorította kezét.

Mátvás nem szolt, csak állt komolyan, figyelve, mit mond a vezér.

— Ha hátba nem támadjátok a muszkákat, egyikünk sem menekül Vonchockból.

A parasztember szemé fátyolos lett.

— Mátvás, köszönet érte a haza nevében! Szegény ő, mit adhatna vajjon neked?!

— Óá, hiszen én nem kívánok, nem akarok semmit, csak arra kérném a generális urat, adasson nekem ütlevelet...

— Szabadságlevelet, — javította ki az őrnagy.

— Legyen hát szabadságlevel, — folytatta Mátvás. — Egy muszka golyó bordám közé szaladt, úgy se látnék sok hasznomat.

— De visszajössz?

— Ha felépülök, ha megéget az Uristen és a Boldogságos Szűz anyja! Hogy egyszer meg-

szagoltam a puskaport és tudom, mi a háború, úgy sincs maradásom odahaza.

— Várunk, Mátvás, jöjj vissza és vigyázz, nehogy a muszkák elcsipjenek.

— Oh, óh, tudok én segíteni magamon!

— Megkövetem alássan a generális urat, ne vétesse el puskámat és tölténykásámat... Mert mivel jönnék vissza? Üres kézzel?...

— Csak 'vidd magaddal, nem hágy nyugton odahaza.

A varsói fiúk és a bodzentini lövészek a városban maradtak vissza hátvéd gránát az őrnagy vezénylete alatt. A raktárba helyezték el őket éjszakára s a kimerüléstől érzéketlenül, öntudatlanul, akár tuskók, dülték le hat óras pihenésre, hogy aztán virradattól fogva fedezék a mieink visszavonulását Szent-Kereszt felé.

Mátvást szekerre ültették s még éjfél előtt megkocogtatta vaskója ablakát.

Kata fölriadt és fölült ágyában.

— Vagy a kozákok, vagy Mátvás hazajáró lelke, vagy ő maga... — mondta reszketve.

— Kata, nyiss ajtót, én vagyok!

Az asszony kiugrott az ágyból és kikaplantott az ablakon.

— Matyi! — sikoltotta és az ajtóhoz szökött.

A retesz megcsikordult, Mátvás belépett, az asszony a nyakába ugrott.

— Élsz, élsz és egész nap úgy bömböltek az ágyúk és Vonchockról csak úgy dült a füst. Az emberek futottak és azt kiabálták, a muszkák rabolnak és égetnek. Élsz, élsz, édes jó Istenem, mennyit lamentáltam miattad!... De milyen hitvány vagy, milyen sápadt, nincs rajtad, csak a csont és bőr!...

Hozzásimult, átkarolta nyakát és csókolgatta.

— Csepp hűja, hogy a szemem ki nem sírtam utánad... Van bekecsed, eszmadé, puskád... Istenem, ez mind a tied?

— Isten után az enyém. És mit adtak a muszkák: nézd!

Leoldotta a bekecsét. A tűzhely pislogó lángja rezgő fényt vetett a vérfoltos ingre.

— Mátvás! — sikoltotta Kata s kezét tördelte.

— Szót se érdemel, kiheverem egy-kettőre. Már én tudom, hogyan kuráljam magam. A fejem is kikuráltam egy hét alatt.

Levette süvegét.

— Szentséges Szűzanya! Így összevagdaltak! És bánatában meg kétségbeesésében haját tépte.

— Adj hálát Istennek, hogy csak ennyi az egész! Mert azt véled talán, kevesen haraptak a földbe a mieink közül? És kevesen a muszkák közül? Én egymagára, vagy harminczat menesztettem a másvilágra, ne lépjek többet egyet se, ha nem úgy van!... Ha egyszer felkaptam a

TÜNETÉS A BÉKÉRT MOSZKVBAN.

puskám, cözöltem és eldurantottam, egy muszka menten felfordult... Dehát rém sokan vannak, egyet leterít az ember, tiz jó helyibe!... Megállt.

— Hanem, te asszony! — kiáltotta. — Nem is köszöntöd meg se öleled gazdádát?!
— Egészen meggabalyodtam... — mentegődzött halk szóval Kata. Hozzálépett és kezét a vállára tette.

— Matyi, te valahogy másmilyen vagy, — mondta, figyelmesen nézve az arcát. — Sapadt, akár egy úr, vézna, akár egy zsidó, szemed megnőtt és szörnyen mereszted... Nem vagy már az, a ki voltál akár még Bodzentinban is. Emlékszel, hogyan mulattál?
— Ostoba, hát milyen volnék? Megokosodtam, ennyi az egész...
— Nekem úgy rémlik, Máttyás, te úr vagy. — Az hát! A bodzentini első lövészakasz altisztje. Én zavartam el a muszkat Vönchockból, érted?
— Most már nem sok hasznodat látja a gazdaság. Pöfeszkedel, asszonyodat lebecsüled... Megtörtülte szemét kötényével.
— En? Már miért becslésem le az asszonyomat, a mikor fiatal, dolgos, jóra való, derék gazdaasszony? Ha én úr vagyok, te ténsasszony vagy!

Kata arca mosolyra derült.
— Látod, tetszik neked a dolog, nevetsz és mégis pörölsz. No, gyere, add a szádát, oszt főzzel krumplit, mert majd éhen veszek. De előbb adjál meleg vizet, tiszta inget és vedd ki a tarisznyából azt a kis batyut, a mit a feleser adott. Hadd kössöm be a sebet, mert hogy a rászáradt vér égeti.
Kata a krumplit kaparta, Máttyás pedig sebével bibelődött. A tűz vidáman lobogott a tűzhelyen és melegítette, földérintette a szobát.
Kata egyszerre csak ledobta a krumplit, megtörtülte kezét, és szepcege urához közeledett.
— Micsoda szörnyű seb! — kiáltott fel.
— Mosd csak le a vért, én majd azalatt tépést csinállok...
— Félek, hogy fájni fog, ha hozzáérek...
— Hát csak félj, de mosd le.
A menyecske vizes ruhával lassan, óvatosan törölgette az aludt vért. Keze reszketett, bele-sapadt.

— Nem bírom, — mondta alig hallhatóan — áll a lélegzetem...
— A muszkák eljönnek ide, — kezdte Máttyás — de csak holnap estére. Tudod, Kata, engem senki sem látott, még a pálinkás zsidó sem. Holnap délben felmegyek a padlásra és a szénára heveredem. A muszkák bekukkantanak és továbbállnak, pár nap múlva aztán mutatkozom az emberek előtt és beszélék a zsidóval...
— És mit mondasz neki?
— Azt, hogy ha beárul és a muszkák elvisznek, barátaim körülkrájkák szalmával a keres-mát és fölgöjtjék; egy teremtett lélek sem szabadul...
— Csak áruljon be, én magam égetném meg elevenen!

— Gyere csak asszony.
A menyecske letette a rongyot és eljött a tűzhely mellől.
— Látod, látod, mit szerezél magadnak, — mondta és felzokogott, kezébe rejtve arcát. — Nem jobb lett volna itthon maradni?
— Hogy aztán az egész falu csúfolódjék rajtam és rohögjön? Mindenki elment, éppen csak Matyi maradt honn az asszonytól a dunyha alatt! Kisült volna a szemem!...
Tépést tett a sebre.
— Add a kötöt az asztalról és ne félj, már nem vérzik.
És átkötötte a sebet, majd tiszta inget vett fel.
— A tépést égesd el, a véres inget vidd fel a padlásra, a vért önts ki a trágyadombra. A földből lett, térjen vissza a földre.
A krumpli rottyogott, az olvadó szalonna sisetgett, Máttyásnak összefutott a nyál a szájában, szörnyen volt éhnekéje.
— A tarisznyában, a flaskóban akad még egy kis pálinka, add csak ide.
Ittak egyet, fölfrissültek, Máttyás elérzékenyedt. Kata tálba rakta a megfőtt krumplit, leöntötte a szalonnaszírral, odatette az asztalra s a kanalat ura kezébe adta, aztán ő is meléjeült.
— Úgy kíváncsi vagyok már utánad, tisztára odavoltam, — mondta Máttyás.
És félkézzel ette a krumplit, félkézzel meg magához szorította asszonyát.

— Te legalább sokadalomban voltál és vigadtál, de én olyan árván maradtam, mint az ujjam. Egyszer-másszor beszólt a komaasszony, oszt kettesben rítunk...
— De most aztán örvendezni fogunk. Tudod-e hogy én mentettem meg az egész vonchocki hadat? Így mondták mindnyájan. És a dobok peregetek, a tiszt urak paroláztak velem, az emberek örültek.
Kicsit pihent.
— A puskát vidd fel a padlásra, — folytatta aztán — a bekecses is, meg a muszka eszímát is; igazítsd meg az ágyat, hadd düljék le. Egész éjszaka maséroztunk, egész nap verekedtünk, sok vérem elfolyt, szörnyen elgyengültem, didergek, a fejem meg tüzel... Te Kata, segíts csak...
Beleesimpeszkedett az asszony nyakába, fölállt, az ágyhoz ment, az asszony levetkőztette és lefektette. Olyan jól esett neki a jó meleg dunyha. Az asszony rárakott a tűzre s a láng fellobogott.
— Kata, tudod-e, hogy a te urad nem akarí, mert hogy vért ontotta a hazáért? A haza nagy dolog ám!...
Kata nem szólt.
— A haza anyyi, mint mindnyájunknak közös apai öröksége! Ezért mindnyájunknak együtt kellene védeni őt. A haza anyyi, mint mindnyájunk édesanyja, mint a gazdája ennek a földnek!... Érted?
— Értem, — felelte halkan Kata.
— A muszka rátepedett és nycmja, lopja, pusztítja. Máskép nem szabadul tőle, el kell, hogy zavarjuk. De hogy mindnyájunk öröksége,

hát mindnyájunknak kell fölkerekednünk. És ha mindnyájan fölkerekedünk, hát a süvegünkkel verjük ki a muszkat az utolsó szálig!... Ha mindnyájunké, hát mindnyájan!... — kiáltotta és a vánkosra hanyatlott.

— Máttyás! — sikoltotta az asszony és odarohant az ágyhoz. — Olyan sapadt vagy, szemed úgy tüzel!...
— Csönd, esönd, — sügta, szemét egy pontra szegezve. — Látod? Jön, jön hozzám... Halovány, egész fehér és szomorú, szinte belefájdul az ember szíve. Haját szétbontotta, homloka körül csillagok ragyognak...
— Eltűnt!... — tette hozzá halkan.
— Félrebeszél! — jaidult fel Kata és szemé könybe lábat.
— Királynő, de nincs koronája... Hanem majd csinál nekí én koronát vert aranyból... Csak a puskámat dugd el!... Kata, te is meglátod őt, a szentet, a haloványt, a bánatosat... Homályosul a szemem, fázom. Asszony, takard be uradat!... A dobok peregetek, a tiszt urak paroláztak velem... Csak a puskát dugd el jól!...
Elszunnyadt.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Nincs menekvés. Szabó Dezso figyelemre méltó író és még inkább figyelemre méltóvá lesz annak számára, a ki írásait pszichológiai szemmel nézi, mint egy sajátosság, sok tekintetben abnormis pszichológiai típus irodalmi nyilvánulását. Nagyon szertelen és egyensúly nélküli s ez nyilvánul gondolataiban, a melyek mindig a véletlek körül hányódnak, nyugtalanul, biztos súlypont nélkül tévedeznek a világűrben, nem bírnak szervez, tömör összetartó felfogással sűrűsödni, de nyilvánul egyoldalú lirizmusában is, a mely az egész világból csak magamagát látja, minden egyéb csak szakadozottan és töredékesen homályosodik mögötte s nyilvánul stilusában is, a mely a megféleme-eredeti, ötlettel és kifejező erővel teljes fordulatok, az affektálnak tűnő extravaganciák és a lehangolt, lankadt mondatok sajátosság, nyugtalanító keveréke. Az író mindig harcoss pőzban áll, mintha valami homályos ellenséges hatalmak ellen gyürkőznék, pedig alapszabán véve mindig csak önmagával küzdök, a lélek természetes egyensúly-ösztöne hajtja a megállapodás, a megnyugvás felé, de a benne rejlő izgalmak, az idegrendszer valamiféle abnormitásai nem engedik oda eljutni. Ebből a küzdőeséből, ennek izgalmaiból, pillanatnyi diadalalaiból, nagy ellankadásaiból alakul az a líra, a mely az ilyen írások tartalmát adja. Olyan líra ez, a mely heves gusztsók között tör elő, hogy elárassza a világot, de mindig olyan akadályokra talál, a melyek miatt vagy visszazökönik önmagába, vagy pedig elsekélyesedik és szétfolyik. Ez a líra adja Nincs menekvés című regényének tartalmát is. Nem is regény ez, a szónak megszokott értelmében, hanem pszichológiai kép, egy egyensúlytalan léleknek vergődése, a melyet ismeretlen erők hajtanak, hasztalan ellenük minden küzdés, csak egy mód van, végezni velük: ha az ember egyetlen gesztussal kilendül a világból. Szántó Dénes, a szép, gazdag, az élet minden javával felszított fiatal ember, veleszületett, nyilván őseitől öröklött nyughat-lanságánál fogva sehogy sem tudja megtalálni a helyét a világban, hasztalan keresi a megnyugtató megállapodást társaséletben, tanulmányban, tivornyában, szerelemben, mindenünnen kiüzi lelki betegsége: a csömör, az élni nem tudás undora. Halálra szánt lélek, nyomorultul is pusztul el a nélkül, hogy bármit is megtalált volna az élet értelméből s feleletet kapott volna egyetlen győrdő kérdésre is. Az ilyen ember nem is való másra, az életre semmi esetre sem, mert az élet nem a véletlekben való céltalan szertecapkodás, hanem küzdelmek között való megegyezés az ember akaratát és a sorsát irányító rejtjelmes belső és környezetbeli hatalmak között s leginkább az élethez való akarat teszi magát az életet is. Szántó Dénesben ez az akarat hiányzik, s ezért veti ki magából az élet, hogy úgy hulljon oda, mint a vonat ablakából kidobott papírselet. Hamletnek ezt a degenerált huszadik századbeli utódját, a ki az irodalomban minduntalan fölme-rül, jelöl annak, hogy egy a mai világban nem is nagyon ritka típus, Szabó Dezso érdekesen írja meg, vívódásainak sivar történetét összetömörítve pergeti le előttünk. Csaknem kizárólag vele foglalkozik, más alakok csak sziluettképpen mozognak a történelemben s nem is elevenednek meg, jobbra konvenzionálisan vannak konstruálva. Rajzukban van egy nem kellemes vonás, az író nagyon egyoldalúan s bizonyos indokolatlan ingerültséggel nézi az embereket, lenézően bánik ve-

lők s mintha bizonyos kaján öröme telnék silány-ságuk leleplezésében. Nincs meg benne a méltányosságunk az a motívuma, a mely nélkül nem lehet embert igazán megérteni és megérteni.

Ludas Matyi. Faszakas Mihály híres munkáját, a Ludas Matyit új díszes kiadásban becsátotta közre a Tevan-czég. Nagyon érdemes, derék vállalkozás, — ügylátszik, irodalmunk több régi érdekes emlékeit szándékszik így népszerűsíteni, a mi nemcsak abból a szempontból jó, hogy könyvkedvelő amatőrök örömeire szolgál, hanem abból a szempontból is, hogy az ilyen félig feledésbe merült, többet emlegetett, mint olvasott régi munkák ezáltal újra belejutnak az olvasók érdeklődésébe. Az új Ludas Matyi kiállításán nagyjában véve szép, régi népies könyvekre emlékeztető kötetében van stilus, papirosra a mai időkben meg-lepően finom, betűi ellen azonban kifogást kell tenntünk, túlságosan aprók és tömöttek. Dívek, egy újabbban több figyelemreméltó grafikai munkával feltűnt festőművésztünk készítette hozzá fametszeteket, melyek a maguk nemében kitűnő munkák. Dívek erősen érzi a fametszés saját-ságos technikáját, tanult régi mesterektől, de saját művészi gyakorlatából is, rajza és komponálása erőteljes, felfogása eredeti. Fametszetei-nek sorozata érdekes kísérlet egy hanyatlott mű-vészeti technika felelevenítésére.

Magyar szépirodalom idegen nyelven. A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára címjegyzékének ne-gyedik kötetét jelent meg egy ily című terjedelmes bibliográfiai munka, a mely felsorolja és bibliografailag leírja mindazokat az idegen nyelvű fordításokat, melyek magyar szépirodalmi művek-ről a Nemzeti Múzeum könyvtárában található-k. Az ábécé-rendes jegyzék megmondja a magyar művek címét is, a mi nem mindig könnyű dolog, mert a fordítók néha különös módon el szokták fordítani a címeket, úgy hogy sokszor nehéz az eredetire ráismerni. A kötet nem foglalja magá-ban a magyarból való idegen nyelvű fordítások teljes anyagát, csak azt, a mi a Nemzeti Múzeum könyvtárában megvan, de így is roppant nagy anyagot ölel fel. A könyvet dr. Guityás Pál állította össze s a Nemzeti Múzeum könyvtára adta ki.

A 'Jó Pajtás', Benedek Elek képes gyermeklapja legújabb szeptember 30-iki számába Feleki Sándor írt verset, Ábrahám Ernő elbeszélést, Lakatos László folytatja regényét, Váradi Antal czikket írt Tompa Mihályról, Haranghy Jenő szép képe-

rajzolt Enárdi Béla cikkéhez. Az Emmi Csoda-országban című regény, sok szép kép, tarka mese, a rejtvények, szerkesztői tüzetek egészítik ki a szám gazdag tartalmát. A Jó Pajtás-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára egész évre 12 ko-rona, fél évre 6 korona, negyed évre 3 korona, egyes szám ára 24 fillér. Mutatvány-számot ki-vonatára küld a kiadóhivatal, IV. ker. Egyetem-utca 4.

A HÁBORÚ NAPJAI.

Szeptember 20. Bukovinában Arboránál az oroszok előretörését szétstörtük. Dünaburgnál, a Stochod mellett, Brodynál és Tarnopolnál élénk tűzér-ségi tevékenység. A nyugati harczerén Flandriában a houthouli erdő és a Lys között nem csökkenő erejű tűztevékenység. Kora reggel pergőtűz után széles arcvonalon erős angol támadások. Verdun-nál a 344-es magaslattal reggel és este eredmény-telen francia támadások. Az olasz harczerén egy a Monte San Gabriele elleni tüzélkészítés nélkül indított olasz támadást tűzünkkel megállítottunk.

Szeptember 21. Csak a nyugati harczeréről jelen-tenek nevezetesebb eseményeket. A harmadik flin-driai csata első napját a németek sikerrel állották ki. Az angolok a legnagyobb erőt fejtették ki. Mindenféle kaliberű ágyúk és aknavetők legerősebb pergőtűzének hatalmas hullámai mögött Lange-marek és Hollebeke között keskeny támadási vo-nalon 9 angol és több ausztráliai hadosztály in-dult rohamra sok helyütt páncezós gépkocsiktól és lánoszórtól támogatva. A támadás eljutatta az angolokat egész egy kilométer mélységig a német védelmi zónába, de csak a menin—ypeni úttól északra maradt a terület egy része a kezű-kön, egyebütt a németek ellentámadással visszave-tették őket. A harcmező többi szakaszain visszavetették az angolokat a német harci vonal tölcsermezejére s innen este ujjnban harcba vetett erősítések sem voltak képesek tért nyerni. A harci zónában fekvő helységek mind a néme-tek kezén vannak. Reggel az angolok nem vet-ték fel újra a harcot.

Szeptember 22. A németek Jakobstadtlól észak-nyugatra áttörték az orosz állásokat s féktelen rohammal visszavetették az ellenséget a Duna felé. Csapataink nyomása alatt az oroszok a folyó nyugati partján nyomták az erős hidőt és sietve a keleti partra menekült. Jakobstadtlól a németek

kezén van. A németek 4000-nél több foglyot ej-tettek. A nyugati harczerén a flindriai arcvon-alon heves tüzélmáhadás után délelőtt ellany-hult a tüzérségi harc, déltől kezdve a tenger-parton és az Yser-től a Deuleig ismét nagy heves-ségre fokozódott. Este Langemarektól Hollebekeig hirtelen igen erős pergőtűz támadt, a mely egy óráig tartott s az angol gyalogság az arcvonalon több pontján ismét támadása ment át. A Boe-singhe—Straten és az Ypero—Roulers-vasutak közt vertek a németek közelharcban vissza a táma-dást, egyebütt megsemmisítő tüzélsük ereje törte meg az ellenség támadó akaratát.

Szeptember 23. Bukovinában ellenséges felderítő osztagokat vertünk vissza. A németek Jakobstadtl környékén Liwenhoftól Stockmannshofig minde-nütt elérték a Dünát. A nyugati harczerén angol monitor lötte Ostendét. A székesegyházat is találta néhány gránát, a hol épen mise volt, 7 belga meghalt, 24 megsebesült. Flandriában a tűz vál-takozáon erős maradt s estefelé Yperntől észak-keletré pergőtűzzé fokozódott. St. Julientől dél-keletré a németek erős részlettámadásokat vertek vissza. Arrástól délkeletré Monchynál egy angol századot közelharcban elűztek az Aisne mentén a Brimonton és a Champagneban élénk harci tevékenység. Az olasz harczerén a Bainsizza-fen-sík déli része és a Monte San Gabriele élénk tüzérségi tűz alatt álltak.

Szeptember 24. A németek a jakobstadti hidfő-nél 55 ágyút s gazdag készleteket zsákmányoltak. Baranovicitől északra és Lucktől nyugatra az orosz tüzérség élénk tevékenysége. A nyugati harczerén Flandriában a tüzérségi harc délután a tenger-parton és a houthouli erdőtől Westhockig ismét nagyobb erőre emelkedett. A harci tevékenység éjjel és kora reggel fokozódott, a nélkül, hogy új angol támadások következtek volna. Lensnél és St. Quentinél a francziák folytatták romboló munkájukat.

Szeptember 25. A nyugati harczerén Flandriá-ban az ellenséges tűz jelentékenyen csökkent, mert a német tüzérség erőteljesen leküzdötte az ellen-séges tüteket. Az Aisne mentén és a Champagneban átmenetileg fokozódó tűz és felderítő út-közetek. A Maas keleti partján gyalogsági har-cok. A németek Beaumonttól délre francia ár-kokat foglaltak el, Beconvauxnál sikeres előretörést tettek a francia vonalba. Tegnap este német rep-ülőök megtámadták Angliát, londoni katonai épü-letekre, Doverre, Southendre, Chathamra és Sheer-

MOLNÁR FERENCZ
ÚJ KÖNYVE:

AZ ÓRIÁS

ÉS EGYÉB
ELBESZÉLÉSEK

Ára 5 korona

A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA.

*
KAPHATÓ MINDEN KÖNYV-
KERESKEDÉSBEN.

VISZKETEĞ,
izzadás,
napégés,
bőrhámias,
rüh és sömör,
bőrbaj, fekély
daganat és sebek
ellen biztos és gyors ha-
tású szer a
Boroka-kenőcs.

Törv. védve.

Nem plasztik és teljesen szagtalan. Kis tégely 3 korona, nagy tégely 5 korona, családi tégely 9 korona, hozzávaló Boroka-szappan 4 korona használati utasítással. Kapható az egyedüli készítőnél: **GERŐ SÁNDOR** gyógyszerész, Nagykoron 98

Budapest részre kapható Főrek Főzet, Király-utca 12. Vidéki megrendelés cím: Gerő Sándor gyógyszerész, Nagykoron.

Deutsche
im Ausland!
 Die neue
 Kriegsianleih
 wird gezeichnet vom
 19. September bis
 18. Oktober
 1917

nesre bombákat vetettek. Dünkirchen ellen is bombatámadást intéztek. Az olasz harcztérén az Isonzó mentén erősebb ellenséges tüzési tűz.

Szeptember 26. Szeretnél németek sikeres vállalkozásai. A nyugati harcztérén Flandriában visszazserezték az yperni-nemini útnál elvesztett terület egy részét s visszaverték az angolok négyzseres ellenrohamát. A houthouli erdtől a comines-yperni csatornájig terjedő arcvonalon az angol gyalogság támadott. A harc folyik. Gonnelieudt a németek előlétek az átmenetileg vonalaikba hatolt ellenséget. A harcztér többi részén tüzési harcok. Német repülők ismét megtámadták Londont s a csatorna két partján az angol kikötőhelyeket. Az olasz harcztérén a Monte San Gabrielen és Kálnál olasz felderítő csapatokat vertünk vissza.

HALÁLOZÁSOK.

Hósi halált haltak: Alsó és felső ruszachi MATAVOSZKY SÁNDOR, a magyaróvári gazdasági akadémia hallgatója, tartalékos honvédszázadnagy, a nagy és kis ezüst vitézségi érem tulajdonosa, a bukovinai harcztérén, 23 éves korában. — Dr. TOLYESSY ARTHUR, huszárhadnagy, a nagy ezüst vitézségi érem tulajdonosa, az orosz harcztérén szerzett súlyos betegsége következtében, Budapest. — HALADA IVÁN, orvosnövendék, honvédszázadparancsnok, a szignum laudis tulajdonosa, 23 éves korában a román harcztérén. — FERÉZ IMRE, gépészmérnök, tengerésztiszt, 29 éves korában, Pólabán. — RÉTI ZOLTÁN, zászlós, a bukovinai harcztérén, 18 éves korában. — MANOLOVICZ GYULA, honvédszászlós, a tizenegyedik isonzi csatában szenvedett sebesülései következtében a zágrábi katonakórházban. — Hórbegyői SINAY MIKLÓS, a debreczeni kereskedelmi akadémia végzett növendéke, tartalékos honvédszászlós, 19 éves korában, az ojtózi szorosban.

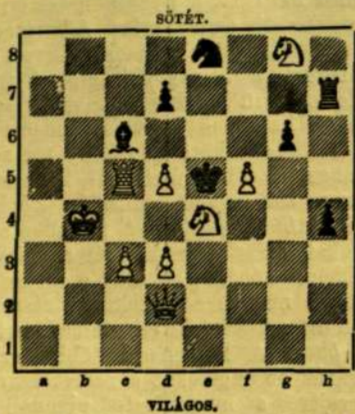
Elhunytak még a közelebbi napokban: Mihályfi FODOR JÓZSEF nyug. járásbíró, a Ferenc József-rend lovagja, 72 éves korában. — PUSZTAI JÓZSEF nyug. áll. isk. igazgató, az arany érdemkereszt tulajdonosa, 71 éves korában, Budapest. — SCHWARTZ SÁMUEL Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye törvényhatósági bizottságának tagja, 66 éves korában, Kalocsán. — FILENZ FÜRDŐ magánzó, 77 éves korában, Budapest. — ERŐDI RAGMUND Budapest. — Dr. zolnai ZOLNAY

Jenő, Pestmegye nyug. tiszteletbeli főügyésze, a soltvadkerti evangélikus egyház felügyelője, 68 éves korában, Budapest. — WEISZ SAMU szabadszállási kereskedő, 62 éves korában, Szabadszálláson. — WEIN MANÓ dr., műtőorvos, egyetemi magántanár, a Munkásbetegsegítő Egyesület egyik főorvosa, 57 éves korában, Budapest. — Kovácsi dr. Gocs JÓZSEF, ügyvéd, Máv. felügyelő, 51 éves korában, Kolozsvárott.

Öv. ÖRDÖDY PÁLNÉ, szül. Ehrenfeld Ilona, Vöröskeresztes tábóri ápolónő, Budapest. — Öv. KÖNCSÖZ LÁSZLÓNÉ, szül. Dobrovits Terézia, 60 éves korában, Győrött. — Öv. SCHOSBERGER SÁMUEL, szül. Radványer Otília, 75 éves korában, Tóti pusztán. — Öv. KAUFMANN JÓZSEFNÉ, 64 éves korában. — Ijabb HERTELENDY ANDORNÉ, szül. Nérey Nóra, honvédszázados felesége, 26 éves korában, Budapest. — Jász GÉZÁNÉ, szül. szotyori Nagy Flóra, Budapest.

SAKKJÁTÉK.

3071. számú feladvány Leopold Resztől, Bécs.

Világos indul és a második lépésre mattot ad.

Szerkesztői üzenetek.

Hatmas. Alkonyat. Az első Pétőfi Szeptember végén versének a visszhangja, a másik elég kerek hangulatkép, minden különösebben eredeti szín nélkül.

Koldus-nóta. Nem tudom, mért nevezi koldus-nótának, ha csak nem azért, mert a színei, képei olyan vássottak, mint a koldus ruhája.

Dús szüret. Az idei gazdag szüretet a háború nagy vérszűréstől hasonlítják össze; s ebből lehetne is valami, de nem volna szabad ilyen léha szellemeskedéssel csinálni.

EGYVELEG.

* A repülők vére. A mostani háború folyamán az orvosok azt az érdekes tapasztalatot tették, hogy a katonai repülőknél és léghajósoknál a vérben tetemesen több a vörös vérejt, mint más emberekben. Ugyanez a jelenség megvan olyan emberekben is, akik sokat tartózkodnak magas hegyi vidékeken.

Ragadja meg a soha többé nem kinálkozó alkalmat és küldje be megunt vagy törött lemezeit Wágner a „Hangszer-Király” céghez (Budapest, József-körút 15.) hol magas áron értékesítheti azokat, vagy ráfizetés nélkül kap helyettük újakat.

Előfizetési föltételeink:

A „Vasárnapi Ujság” negyedévre 6 korona, fél-évre 12 korona.
A „Vasárnapi Ujság” a „Világkronikát”-val negyed-évre 7 korona, félévre 14 korona.
Az előfizetések a „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. szám küldendők.

KÉPTALÁNY.

A „Vasárnapi Ujság” 35-dik számában megjelent képtalány megfejtése: *Meddő napok; üres lapok.*

Feloldó szerkesztő: **Holtay Pál.**
Szerkesztési iroda: Budapest, IV., Vármegye-utca 11.
Lapkiadó tulajdonos Franklin-Társulat IV., Egyetem-utca 4.

Lysocrem

Országos Hangjegykölcsönző Intézet
Budapest, IV. ker., Sütő-utca 2. szám, félemelet. (Deák-tér mellett.)
Hangjegykölcsönzőnk feloleli a komoly és könnyebb zenefajokat, melyek az újdonságokkal folyton kiegészítettek.
Előfizetés: 3 óra 15— K, 6 óra 28— K, 12 óra 52— K.
Az előfizetés beérkezével megküldjük kimerítő jegyzékünket. Biztosíték 10 K, mely az előfizetés megszűnéskor visszadjatik.
Folyton Újdonságok. Országos Hangjegykölcsönző Intézet Budapest, IV., Sütő-utca 2. földem. (Deák-tér mellett)

AZ AÉRO
A repüléssel és léghajózással foglalkozó egyedüli magyar hivatalos folyóirat.
Minden számában érdekes és eredeti fényképfelvételeket közöl. A léghajózás eseményeiről, fejlődéséről és czéljairól kitünő és könnyen érthető népszerű cikkek tartalmaz.
Különösen figyelemre méltók a léghajózás és repülés hadi alkalmazásáról írott közleményei, valamint az ifjúság számára külön fenntartott kisrepülőgépek (modell) rovata.
Mutatványszámokat a kiadóhivatal szívesen küld Budapest, I. ker., Retek-utca 46. sz.

WAGNER
„HANGSZER-KIRÁLY”-NÁL,
Budapest, VIII., József-körút 15.
Országoserte elismert elsőrendű magyar hangszer és beszélőgépek áruháza. Hangszerárjegyzék ingyen! Daloskönyv ingyen! — „Wagner” névre ügyelni! Előleg küldendő! Használt, törött hanglemezeket beveszünk!

A kövér nő élete kinlódás!
Kigunyolják, kikazagják, örökös tréfa tárgya! Minden ember utánafordul, nem tud öltözködni, vendéglőben, kávéházban két széklet kinálnak neki. Egyszerű életmódot nem zavaró kúra segítségével igen rövid időn belül karcosvá lesz a legkövérebb nő vagy férfi. Csak 1 dohoz Maigrin használjon és meglepi környezetét. — Egy kúrához való dohoz **MAIGRIN** ára K 6.—, Készíti Palmér G. m. b. H. Berlin. Főraktár: Török József gyógyszeriára, Budapest, Király-utca 12.

Uj könyvek
A Franklin-Társulat kiadásai:
Kultura és Tudomány
új kötete
Geréb József:
A római kultura legjelentősebb vonásai
Ára kötve 2 korona 80 fillér.

Olesó Könyvtár
Alapította Gyulai Pál, szerkeszti Heinrich Gusztáv 1867—1869.
Tolsztoj Leó:
Szergij atya
Fordította Trócsányi Zoltán.
Ára 90 fillér.

A Magyar Jogászegylet Könyvkiadó Vállalata
VIII. évfolyam. (1917.) I. kötet
Almás Antal dr.:
A háború hatása a magánjogra
Ára 7 korona.
Kaphatók:
LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál Budapest, VI., Andrassy-út 21. sz. és minden könyvkereskedésben.

Külvösvölgyi Park-szanatorium
Klimatikus, fizikális és diétás gyógyintézet.
Bpest, I., Hildgkúti-út 78. Villamos megálló. T. 145-90 és 75-35.
Ajánlatos bel-, ideg- és szívbetegeknek, tüdőbetegeknek és rekonvalescenseknek. Mesterséges kádfény. Hőökura. Egész éven át nyitva.

Használhatatlan FOGSOROKAT
film és esztétizálókat, ligányt, esztétizáló papírulladékokat, zálogeszközöket veszek!
Gross Antal, Budapest, VIII., József-körút 23.

ALAPITVA 1914.
Gyászszobában Haltenberger Vilmos
ruhák soron kívül kelmeztől, vegyiszírtól és festetnek feketére. Nagyvárad. Postaflak.
Postai megbízások gyorsan és pontosan eszközöltenek.

Vörszegénység, ideges fejfájás, anémia
ellen a legnagyobb orvosi tekintélyek alánlják
ROZSNYAI VILÁG HIRŰ VASAS CHINABORÁT
melynek kitünő voltát mindenki elismeri. Kitünő hatásánál fogva a hasonló készítményeket felülmulja. Milleniumi nagy érdemmel kitüntetve! Számos kiállításon díjazva. — Kis palacsok 2 korona 60 fill, nagy palacsok 3 korona 80 fill.
Készíti:
ROZSNYAI MÁTYÁS gyógyszeriára, Arad, Szabadság-tér. 22

DIANA arcctémme
fogékonná teszi bőrét a szépség iránt,
Diana puderrel
befejezi a szépség ápolását.
Próbadoz vagy tégely 1.— korona.
Nagy 2.50
Mindenütt kapható! ♦♦♦♦♦

VIDOR MARCELL
új verseskönyve:
A HOLT KÜSZÖB DALOL
Versek a nagy világégés idején.
Ára 2 korona.
Kapható:
LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál, Budapest, VI., Andrassy-út 21. és minden könyvkereskedésben.

Ismeri ön már a 100-as CSALÁDI **FEDÁK** CIPŐKRÉMET üvegtégelyben
VADÁSZ ZSIGMOND UTÓDA
Budapest, V., Báivány-utca 15. sz.

A legkellemesebb otthoni szórakozás egy **WÁGNER** tölcsernélküli beszélőgép.
Gyönyörű kiállítás, hangverseny-hangdobozzal, erős óramű szerkezettel, szépen adja vissza a leghíresebb énekesek által énekelt dalokat és zenekari hangversenyeket.
Ára 100 korona.
Még finomabb kivitelben 150 koronától 1000 koronáig.
Hanglemes-újdonságok: Gyárásis telefonál. Jancsi, éneklő bohóc. Katonaszor. Tábornok. Hazért stb. stb. — Kizárólag kapható csakis
WÁGNER
„HANGSZER-KIRÁLY”-NÁL,
Budapest, VIII., József-körút 15.
Országoserte elismert elsőrendű magyar hangszer és beszélőgépek áruháza. Hangszerárjegyzék ingyen! Daloskönyv ingyen! — „Wagner” névre ügyelni! Előleg küldendő! Használt, törött hanglemezeket beveszünk!

LOHR MÁRIA (KRONFUSZ)
 Orák és VIII. Baross-u. 85.
 Fiókák: II. Fő-u. 27, IV. Eötvös-utca 6, Kecskeméti-u. 14, V. Harmad-u. 4, VI. Teréz-krt 39, Andrássy-utca 16, VIII. József-krt 2.
 Telefon: Józsa. 2-37

HANGLEMEZEKET
 lejtézott vagy töröttetek ujakra cserél vagy készpénzért is vesz

WÄGNER „Hanszer - Király”
 BUDAPEST,
 VIII., József-körút 15. szám. — Telefon.

MOLNÁR FERENCZ
 ÚJ KÖNYVE:

ISMERŐSÖK
 FELJEGYZÉSEK KRÓNIKÁK

Naplószerű feljegyzések ismerősökről: nagynevűekről, névtelenekről — kortársakról.

Ára 5 korona.

A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA.
 KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDESBEN.

ÓRÁK
 kiváló pontossággal szabályozva 10 évi jóállás mellett.

ÉKSZEREK
 ártatlan és kellemes kivitelben.

ÉVŐESZKÖZÖK
 ezüst és alpaccaöntvényből.

EZÜSTNEMŰEK
 és **DISZTÁRGYAK**
 szigorúan szabott jutányos áron készpénz és előnyös részletfizetéssel feltelek mellett beszerezhetők.

BRAUSWETTER JÁNOS
 OROZOMETER és MŰRÁSHAL
 Alapítók Székesfehérvár 1847-ben. Székesfehérvár 1847-ben. Székesfehérvár 1847-ben.
 Több ezer elismert levél. Legújabb díjazott nagy képes képregények ingyen és bérmentve.

IBSEN
 KLASSZIKUS DRÁMAI KÖLTEMÉNYE:

PEER GYNT

FORDITOTTA
 SEBESTYÉN KÁROLY

Megjelent a MAGYAR KÖNYVTÁR-ban
 (871—874. szám.)

Ára 1 kor. 44 fillér.

KAPHATÓ MINDEN KÖNYVKERESKEDESBEN.

RAVISANT női karok és szőrtávolító szer, orvosilag ajánlva. Azonnali eredmény, garantált ártalmatlanság. Egyszerű kezelés.

KEBEL-KRÉM, ARCZFEHÉRÍTŐ-KRÉM
 Diszkrét szétküldés:
 BOTAR REGINA, Bpest, Erzsébet-körút 34.

A cs. és kir. 23. gyalogezred
 1000 harctéri kép és rajz 100 árteszes oltás és vers HADI 300 autogramm uralkodói, hadvezéreké és ezredbelieké. A világháború első ALBUMA az orosz hadsereg kiállítását két évben kitüntették és elosztották 23-as hősök irásában és KUN JÓZSEF JENŐ mint 3000 ezredbeli képen megörökítve. Ára 20 kor. Megrendelhető a Képes Hírlapjánál, Tábori posta 632.

Vadászsportot űzők
 akár itthon, akár a fronton vannak — figyelmébe ajánljuk a

„NIMRÓD”
 KÉPES VADÁSZUJSÁG-OT

Állandó melléklete:

„A vadászeb”
 című egyedüli magyar nyelvű ebtenyésztési szaklap. — Mindkét lap gyönyörűen illusztrálva.

Előfizetési ár mindkét lapra: egész évre 16 kor., félévre 8 kor., negyedévre 4.— kor., egyes szám ára 50 fillér.

Tessék mutatványszámot kérni.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. sz. (Franklin-Társulat.)

HIRDETÉSEK
 FELVÉTELNEK A KIADÓHIVATALBAN
 BUDAPEST, IV., EGYETEM-UTCA 4.

Órizzük meg hősi halált halt kedveseink emlékét!

A világháború majd minden családból kiragad egy-egy kedves hozzátartozót, kinek emlékét szívünkbe zárva, feledni nem tudjuk. Ezeknek a dicső halált halt hőseinknek emlékét megörökítendő, igen diszes, szép kivitelű fényképtartó keretet, (fekete moiret alapon, ezüst nyomással) melybe hősi halált halt kedveseink arcképét elhelyezhetjük, egy levelezőlapon történő megrendelésre bérmentve küld

Méhner Vilmos kiadóhivatala, Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Ára 2 korona.

Eredeti nagyság 20x28 cm. Törvényesen védve. Tetőzár szerint felra is függeszthető, asztalra is állítható.

Franklin-Társulat nyomdája, Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.

LAKATOS LÁSZLÓ
 új könyve:

KÉT REGÉNY
 (Rúth könyve. Julie)

A szerelem kinjai és gyönyörű képe foglalta.

Ára 5 korona.

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA.

Kapható minden könyvkereskedésben.

Magyar Törvények, a Franklin-Társulat zsebkönyvéiben megjelent

AZ ÚJ EGYENES ADÓTÖRVÉNYEK

Jövedelemadó. Vagyondadó. Nyilvános számadásra kötelezett vállalatok kereseti adója. Hadnyereségadó. III. oszt. kereseti adó.

Készítők:

RÓTH PÁL dr.
 bp. m. kir. adófelügyelői s.-titkár és

TÉRFY GYULA dr.
 miniszteri tanácsos.

Ára kötve 12 korona.

Kapható minden könyvkereskedésben.

40. SZ. 1917. (64. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. BUDAPEST, OKTÓBER 7.

Szerkesztőségi iroda: IV. Városmegye-utca 11. Egyes szám ára 60 fillér. Előfizetési feltételek: Egészévre — 30.— korona. Félévre — 15.— korona. Negyedévre — 7.50 korona. A « Világhírlap »-val negyedévenként 1 koronával több. Külföldi előfizetéseket a postailag meghatározott viteldij is eszolandó.

ÜNNEPÉLY TOMPA SZOBRA ELŐTT.
 TOMPA MIHÁLY SZÜLETÉSÉNEK SZÁZÉVES ÉVFORDULÓJA RIMASZOMBATBAN. — Jalfy Gyula fékvétele.